NATIONAL LIBRARY OF CANADA
Collection Development Branch
395 Wellington Str. Order sect.
Ottawa, Ont.
K1A 0N4

National Library
Bibliothèque Nationale
SEP 14 1979
NEWSPAPER SECTION
SECTION DES

„Meie Elu" toimetus ja talitus Eesti Majas, 958 Broadview Ave., Toronto, Ont. M4K 2R6, Canada ✆ Tel. 466-0951
Tellimiste ja kuulutuste vastuvõtmine igal tööp., kl. 9 h.-5 p.l., esmasp. ja neljap. kl. 9 h.-8 õ. Laup. kl. 9 h.-1 p.l.
Tellimishinnad: Kanadas: 1 a. $24.00, 6 k. $13.00, 3 k. $8.50. USA-sse: 1 a. $26.00, 6 k. 14.00, 3 k. 9.00. Ülemeremaadesse: 1 a. $30.00, 6 k. $16.00, 3. k. $10.00. Kiripostilisa Kanadas: 1 a. $14.50, 6 k. $7.25. Kiri ja lennupostilisa USA-sse 1 a. $16.50, 6 k. $8.25. Lennupostilisa ülemeremaadesse: 1 a. $32.75, 6 k. $16.38.
Üksiknumber —.50¢.
Kuulutushinnad: 1 toll ühel veerul: esiküljel $3.75, tekstis $3.50, kuulutuste küljel $3.25.

Meie Elu

EESTLASTE AJALEHT PAGULUSES

Second Class Mail Registration No. 1354.

„OUR LIFE" — „MEIE ELU" — Estonian Weekly. Published by Estonian Publishing Co. Toronto Ltd., Estonian House, 958 Broadview Ave., Toronto, Ont. Canada. M4K 2R6 ✆ Tel. 466-0951

— ☆ —

Toimetajad: H. Rebane ja S. Veidenbaum.
Toimetaja New Yorgis B. Parming, 473 Luhmann Dr., New Milford, N.J., USA. Tel. (201) 262-0773

— ☆ —

„MEIE ELU" väljaandjaks on Eesti Kirjastus Kanadas.
Asut. A. Weileri algatusel 1950.

Nr. 36 (1543) 1979 | NELJAPÄEVAL, 6. SEPTEMBRIL — THURSDAY, SEPTEMBER 6 | XXX aastakäik

POLIITPROTSESS TARTUS

STOKHOLM — KGB on viimasel ajal pidevalt taga kiusanud tartlasest kunstnikku Teet Papsoni, kes on keeldunud väeteenistusest, kuna ta on soovinud abielluda oma pruudi Merja-Tuula Springarega ja asuda Soome elama. KGB ajas pulmad nurja, takistades neiul Nõukogude Liitu sisenemast.

Nüüd anti 23-aastane nooruk kohtu olla ja reedel, 24. augustil toimuski Tartus Ülikooli tn. 5 poliitiline protsess, kus süüdistajana esines prokurör Sapozhnikov, kes luges lisaks tegevteenistusest kõrvalehoidmisele Teet Papsoni süüks ka taimetoitlust ja filmiklubis „Amfo" osalemist (mille KGB 1977. aasta sügisel keelustas).

Loeti ette ka Tartu Kunstikoolist saadud iseloomustus, mis erines negatiivses suunas sellest, mis oli antud kohe pärast selle kooli lõpetamist.

Pilgeni täis saali ees tõi advokaat Lõhmus välja ränga seaduserikkumise uurijate poolt — nimelt puudub vastavalt Nõukogude seadlusandlusele selles loos kuriteo koosseis, kuna Teet Papson on allkirjaga kinnitanud vaid seda, et ta ei soovi ilmuda sõjakomissariaati.

Siiski nõudis prokurör Teet Papsonile vastavalt Eesti NSV KrK §78, 1 alusel 2 aastat üldrezhiimiga sunnitöölaagrit. Pärast nõupidamist kuulutas kohtunik Jerosejev otsuse — **poolteist aastat üldrezhiimiga sunnitöölaagrit.**

Rahumeelne, kleenuke, radikuliidi all kannatav nooruk mõisteti KGB käsul orjalaagrisse, kuigi loos tegelikult puudub kuriteo koosseis, nagu advokaat kinnitab ja lugu lõhnab hoopiski kriminaalasja kunstliku loomise järele vägagi vängelt.

Selge on üks: tegemist KGB kaudse kättemaksuaktsiooniga Jüri Linale. Siit ka prokuröri vihje keelustatud filmiklubile, mille üheks aktiivsemaks liikmeks Jüri Lina oli olnud. Järelikult võivad nüüd KGB ohvriks langeda kõik selle klubi endised liikmed või needki, kellel oli õnnetus olla kuidagi ühenduses Jüri Lina isikuga, kuna viimast pole enam ju võimalik orjalaagrisse saata.

Kohtu alla on ju antud ka Teet Papsoni sõber Annes Hermann, kes abiellus välisriigi kodanikuga ja nõuab enese väljalaskmist Soome oma abikaasa juurde. Annese (kes on võtnud endale uueks perekonnanimeks of Enehielm) protsess pidi toimuma eelmisel päeval, aga kuna tuntud sportlase Avo Pikkuusi korterisse sissemurdnud rüüstajate üle oli kohut mõistetud ettenähtust kauem, siis istungi algus hilines kaks tundi ja advokaat ning süüdistatav nõudsid protsessi edasilükkamist. See toimub nüüd 20. septembril.

Teet Papson on loomulikult esitanud edasikaebuse Eesti NSV Ülemkohtusse, kuna ta ei tunnistanud ennast süüdi kõrvalehoidmises tegevteenistusest (polnud ta ju vastavat kutset saanudki), vaid üksnes keeldus armeesse minemast väljarändamiskaalutlustel. Ka advokaat oli nõudnud õigeksmõistmist.

Protsess toimus kahes keeles. Eestikeelne tõlge oli väga vilets. Toimiku number 1/170. Iseloomustav seik oli ka see, et vahepeal ilmus kohale KGB ametnik ja kirjutas saalis viibijate nimed üles. Lõppotsuses mainiti, et need halvad mõtted Teet Papsonil olid saanud alguse filmiklubist „Amfo" ...

(Järg. lhk. 3)

Baltlased nõudsid:

AVALDATAGU MOLOTOV-RIBBENTROPI KOKKULEPPE TÄIELIK TEKST

Nagu eelmises lehes teatasime, esitasid eesti, läti ja leedu rahvaste esindajad Moskvas nõudmise, et tunnustataks Balti riikide enesemääramisõigust. Ameerika Hääle Euroopabüroo juhataja Bill Marsh andis selle kohta veel täiendavaid andmeid.

A. H. eestikeelses saates üteldi 25. augustil, et märgukirjale, millega nõutakse endamääramisõigust kolmele Balti riigile, on alla kirjutanud nelikümmend viis isikut. Selle eksemplarid jõudsid Moskvas asuvaile lääne ajakirjanikele kätte neljapäeval, mil möödus nelikümmend aastat Hitleri ja Stalini vahel sõlmitud kokkuleppest Ida-Euroopa maade omavahel ärajagamiseks. Pakti alusel langes natsi-Saksamaale suur osa Poolast, kuna kolm Balti vabariiki, Eesti, Läti ja Leedu, annekteeriti Nõukogude Liidu poolt.

Selle märgukirjaga pöörduvad nüüd Balti rahvaste esindajad nii Ida- kui Lääne-Saksamaa ja Nõukogude Liidu valitsuste poole nõudmisega, et need — kui pakti osalised — asuksid likvideerima paktiga tekitatud olukorda. Nad nõuavad, et kolme Balti riigi pinnalt eemaldataks — osundame — võõrad väed — millega on mõeldud Nõukogude Liidu sõjajõude, ning et Nõukogude Liidu valitsus täidaks oma kohustused suveräänsete rahvaste enesemääramisõiguse tunnustamisel.

Hitleri ja Stalini vahel sõlmitud kokkulepet nimetatakse ulatuslikus märgukirjas — osundame — „salasepitsuseks ajaloo kahe suure türanni vahel, salasepitsuseks, mis vallandas Teise Maailmasõja". Oli ju vaid kaheksa päeva pärast sellele paktile allakirjutamist välisministrite Molotovi ja Ribbentropi poolt, kui Hitleri väed tungisid üle Poola läänepiiri, ning järgneva kuu vältel haarasid Nõukogude Liidu sõjajõud Poolat idast.

Balti riikide esindajate märgukiri leidis kohest toetust Nõukogude Liidu teiste dissidentide ringkondadest, kaasa arvatud aktiivne inimõiguslane akadeemik Andrei Shahharov. Doktor Shahharov avaldas omalt poolt deklaratsiooni, milles ta toetab kolme Balti riigi enesemääramis-õigust.

Moskva ametlikuks jooneks on jätkuvasti, et Molotov-Ribbentropi pakt oli vajalik aja võitmiseks, mille kestel paremini valmistuda — nagu Moskva ütleb — „paratamatuks sõjaks fashistliku Saksamaaga". Kuid Nõukogude avalikkus ei ole kunagi kuulda saanud pakti neist sätetest, mis käsitlevad Balti riike ja Poolat. Neljapäevases märgukirjas nõuavad eestlaste, lätlaste ja leedulaste esindajad, et Nõukogude valitsus avaldaks Molotov-Ribbentropi kokkuleppe täieliku teksti.

KUHU ON JÄÄNUD EESTI RAHVAS?

STOKHOLM — Kuhu on jäänud eesti rahvas? Sellele küsimusele püüdis vastust anda adjunkt Richard Norvell õpetajate ja noortejuhtide kursusel peetud ettekandes, selgitades eesti rahvuslikku koosseisu erinevatel aegadel.

Eriti pani osavõtjaid mõtlema olukorda 1950. aastate lõpul rahvastikupüramiidil, kus tuli selgelt nähtavale erinevates vanusegruppides meeste vähesus, mis oli sõja ja küüditamiste tagajärg. 1934 oli rahva koguhulk 1.126.413 ja 25 aastat hiljem 1959. aastal ainult 1.196,791, vaatamata sellele, et sisse oli toodud massiliselt venelasi. Kakskümmend aastat hiljem, 1979. a. on rahvaarv tõusnud 1.446.000 elanikule, kuid siingi peamiselt sisserändavate venelaste arvel. Eetslaste iive on väga madal ka tänapäeval.

Kuhu on siis jäänud eesti rahvas? Aastatel 1940/41 lahkus Eestist 20.000 sakslast ümberasumise korras Saksamaale, nendest ligi üks neljandik eestlasi, kes kasutasid selliselt võimalust pääseda venelaste, küüsist. Küüditamiste, arreteerimiste ja mobilisecrimiste arvel kaotas eesti rahvas aastal 1940/41 kokku 59.967 inimest. Sellele arvule lisandub veel kümneid tuhandeid, kes ise vabatahtlikult läksid kaasa Venemaale, need olid kohalikud punased, juudid ja venelased. Eesti rahva kaotus Saksa okupatsiooni ajal oli umbes 15.000, sellest arvust venelaste vastu sõdides langes umbes 6.000 eesti sõdurit, venelaste pommirünnakute ja terroraktsioonide tõttu suri umbes 4.000 isikut. 1941/45 langeb vene armee ridades umbes 13.000 eestlast. Vabasse maailma põgenes 70.000—75.000 eestlast. 1944 lahkus legaalselt Rootsi ümberasumise korras ligi 8.000 eesti-rootslast, nende hulgas ka hulk eestlasi. 1945 eraldati Venemaa külge Petserimaa ja Narvatagused alad, sinna jäid eesti aladelt 60.000 inimest, nende hulgas 7.000 eestlast. 1944/1946 arreteeriti ja küüditati umbes 35.000 eestlast. Kõige suurem küüditamine otimus 1949. aastal, mil viidi Venemaale umbes 90.000 eestlast. On olemas veel hulga teisi rahvastiku kaduaastaid. Arusaadavalt pöördus Eestisse tagasi osa mobiliseeritutest ja küüditatutest, samuti tuli Eestisse hulga venemaa eestlasi.

Neid probleeme käsitleti ka grupitöö korras ja hiljem tekkis elav arutelu eesti rahva võimalustest üle elada rahvana ja vastu panna venestamise survele.

Esmaspäeval lõppenud Toronto suurnäitusel esines Mitmekultuurilisuse Päeva raames ka TERR „Kungla" rahvatantsijate grupp. (Lähemalt lhk. 4)
Foto — Toomas Kütti

Nädalakroonika

USA LUBAB LAENU HIINALE

● USA asepresident W. Mondale viibis Hiinas, kus ta lubas hiinlastele odavaprotsendilist laenu. Räägiti kahe riigi suurest sõprusest ja USA kapital otsib Hiinamaal turgusid. Samal ajal ilmusid Pekingi tänavatele plakaadikandjad, kes protesteerisid selle vastu, et kohalikud provintsiametnikud ei käitu nendega sõbralikult. On oodata, et mõni kõrgem Hiina poliitiline juht varsti külastab USA-d. Kõne all on peaminister Hua USA külastus.

● Bensiini hind tõusis järjekordselt 5 sendi võrra gallonilt. Kanada valitsus pidas Lääne oma poliitika välja kujundamise koosoleku, kus rõhutati, et bensiini hind tuleb viia OPECi hinna tasemele. Kuid raskusi valmistab asjaolu, et suured kasud sellest hinnatõstmisest lähevad peamiselt Alberta provintsi laekasse, kel pole rahaga midagi peale hakata ja kes keeldub seda jagamast teiste provintsidega.

● Ühendatud Araabia Emiiri riigi vetes tekkis müstiline tulekahju kreeklastele kuuluval superõlilaeval „Patianne of Dubais". Õlilaeval toimus mitu üksteisele järgnevat plahvatust. Meeskond, mis koosnes 49 kreeklasest päästeti. Märgitakse, et plahvatused juhtusid seoses sellega, et tanklaev läks päästma üht põlevat Singapuri õlilaeva.

● Kanada piirivalve kaaperdas mitu USA kalapaati Vancouveri lähistel ja Kanada võimud süüdistavad, et ameeriklased kalastasid Kanada vetes. Ameeriklased nõuavad oma kalapaatide vabastamist, kuna Kanadas ei ole nn. tuunakaladele, mida nad püüdsid, turgu.

● Pariisis tabas politsei 7 meest, kes kaevasid kaks kuud kõige paremate abinõudega ja mitmete välismaiste ekspertide juhatusel tunnelit suurema Pariisi panga alla, et varastada panga varandusi. Politseil oli nende tegevus teada, kuid oodati kaks kuud ,et kõiki jõugu liikmeid korraga vangistada, mis aga ebaõnnestus.

● **USA välisministeerium hoiatas ametlikult Moskvat, et USA ei talu seda, et N. Liidu rünnaküksusi asetatakse Kuuba saarele. Luure andmetel asub Kuubal rohkesti venelasi ja nüüd on toodud terve Puna-armee brigaad Kuubale. Brigaadi kuulub 2000—3000 sõdurit arvatud kaasa suurtükiväge ja soomusüksusi,** tanki ja transport autosid.

Välisministeeriumi esindaja märkis, et president J. Carter on korduvalt märkinud, et USA ei talu Puna-armee üksuste viibimist Kuubal ja kuulsa Monroe doktriini järele läänepoolsel maakera poolel. Konservatiivne senaator Church, Baker j.t. avaldasid oma rahulolematust, et Valge Maja talub vene sõjaväe baaside asetamist Kuuba saarele. F. Castro valitsus ei vastanud nootidele. Kuid president J. Carter on eraviisiliselt märkinud, et Puna-armee brigaadi viibimine Kuubal ei ole kuigi suureks ohuks USA-le.

● „Pravda" avaldas pikema juhtkir-

(Järg lk. 2)

OKUPEERITUD EESTI NOORED KURITEGEVUSELT ESIKOHAL

Iga avalik teade range kontrolli all

STOKHOLM (M. E.) — Aastail 1956—1965 oli kuritegevus Okupeeritud Eestis madalaim. Järgneva kümne aasta jooksul kasvas see 18,7%. Võrreldes 1977. aastaga vähenes mullu kuritegevus õige tühiselt — 0,4%. Ses suhtes paistsid silma Kohtla-Järve rajoon ja Tartumaa. Vaiksel Hiiumaal on see mõneti kasvanud, 48%.

Kurjategijate arv kasvas 1978. aastal 2,1%. Suurim juurdekasv Valgas — 40%, Sillamäel 36%. Kolmandik kõigist kuritegudest sooritatakse Tallinnas. Kuritegevus on suurim Kohtla-Järvel ja selle rajoonis, väikseim Kuressaares (kolm korda vähem kui Kohtla-Järvel), Hiiumaal ja Viljandis.

PISIVARGUSED VÄHENENUD

Viimasel ajal on vähenenud pisivargused. Ametlikult ka huligaansus (1967 — 24% kõigist kuritegudest, 1978 — 7,5%). Kuid üha enam vaadatakse sellele läbi sõrmede, tihti ei ilmu miilitsad kohale: „Meil on muudki teha!", „Kui auto tuleb, küll vaatame!"). 1978. aasta lõpus teostati kontrollimine ja 20 juhul algatati kriminaalasi, mis muidu oleksid jäänud kõrvale. Kuid huligaansus torkab ju eriti silma.

Suurenevad ametikuriteod (kaubavargused direktorite, peainseneride, brigadiride poolt). Eestis on palju räägitud 30-liikmelisest grupist, kes riisusid bensiini ja muid naftasaadusi — kolme aastaga 60 tsisternvagunit. Asja algataja oli Bensiinijaamade ülem Tarmo Merivälja. Ta kuulub viimasesse kohtu alla antud 18-liikmelisse gruppi. Nad olid riisunud nõnda 204 000 rubla. Põhiliselt riisuti asutuste kasutamata jäänud bensiinitalongide arvel. 1975—76 umbes 4000 tonni ja järgneval aastal veel üle 4500 tonni (süües kasvab isu!).

Suurenenud on raskete kuritegude arv. Üldse 6,3% (Tartus 12%, Pärnus 14,3%, Kohtla-Järvel 13,3% jne.). Neist üle poole on tapmised. Kõigist kuritegudest 4%. 70% mõrtsukaist on olnud joobeseisundis. Perekonnatülid lõppevad tihti tapmisega. Harva tuleb miilits lahutama.

NOORTE KURITEGEVUS

Kasvab ka alaealiste kuritegevus, kõigist kuritegudest on nemad toime pannud 14% (1978). Eesti on Nõukogude Liidus esikohal noorte kuritegevuselt. Ligi pooled kurjategijaist on noored. 1978. aastaks oli kurjategijate üldarvust juba 16,8% alaealised. Sillamäel on 46% kuritegudest toime pandud alaealiste poolt (venelaste linn, kuhu eestlased pääsevad erilubadega). Kolmandik noortest kurjategijaist on olnud purjus. Tihti on kaasas ka täiskasvanud. Sellised noored sageli ei tööta ega õpi. Kasvab ka tütarlaste osa. Mullu oli iga viies seaduserikkuja komnoor. Nendegi protsent pidevalt suureneb. Rohkem kui kaks korda on kasvanud vaimuhaigete poolt sooritatud kuritegude arv.

Soodsate üüridega korterimaja eestlastele ja lätlastele

16-korruseline elamu Vana Andrese kiriku juurde

Plaanid on valminud 16-korruselise korterimaja ehitamiseks Vana Andrese kiriku naabrusesse, kuhu asuvad elama eestlased ja lätlased. Elamus on ette nähtud 400 odavahinnalist nn. Senior Citizens korterit mitmes suuruses, ka invaliididele sobivaid. Nende soodus üür arvestatakse üürniku sissetuleku järgi.

Elamu ehitatakse Vana Andrese kiriku vastu, Jarvise ja Carltoni tänavate nurgale. Vana Andrese kogudus ja läti kogudus on vahetalitajateks üürnike leidmisel.

Mitmekultuuriline TV alustas tegevust

Pühapäeva pärastlõunal alustas Torontos saateid mitmekultuuriline televisioonijaam kanalil 47 (kaabel 4). Nagu president avamisel märkis, saavad paremad saateajad suuremad rahvusgrupid — itaallased, ida-indialased jne. Bulgaarlased, eestlased j.t. väiksemad grupid saavad lühemad saated ja halvematel aegadel.

Kolmanda maailma juhid Kuubal

Kolmanda Maailma või nn. vähearenenud riikide juhid kogunesid nädalavahetusel Kuuba saarele 5 päevaseks konverentsiks. Seoses sellega kerkis üles mitu tülikat küsimust. Tasakaalukad riigid on selle vastu, et Kambodzhat esitab mitte Pol Poti rezhiimi esindajad, vaid Hanoi ja Moskva nukuvalitsuse juht Heng Samrin. Pol Poti esindajad aga viibivad ka Kuubal, kuid ei pääse konverentsile. Avakõnes Castro ründas USA-d, Hiinat ja Egiptust.

MAGDA PIHLA MAALIDE NÄITUS
(open house)
15. ja 16. septembril kell 1—9 p.l.
774 Parker Cr. Burlingtonis. Ont. Tel. 634-8334
TERETULEMAST KÕIGILE.

ABEL LEE
vitriograafid
ACTIONS AND MOVEMENTS
4.—28. septembrini 1979
Northern District Library, 40 Orchardview Blvd.,
Yonge-Eglinton. Avatud raamatukogu tundidel.

ÖÖ JA PÄEV

Kui nõukogude balletitantsija välismaal ära kargab, siis on see avalikkuses suurem sensatsioon, kui mitmesaja tuhande Vietnami põgenike vabadusotsingud ja või sellele järgnev saatus. Aga faktiks jääb, et Bolshoi balletitäht Aleksander Godunov USA-s ära kargas, USA-lt asüüli palus ja seda ka sai. Godunovi hüppesse minek pärast Nurejevit, Baröshnikovi ja Makarovat sunnib küsima, miks balletitähed hüppesse lähevad, kuna just nemad on Nõukogude Liidus kõrgelt austatud, imetletud ja makstud teiste nõukogude inimestega võrreldes?

Nende hüppesseminek pole tingitud majanduslikust olukorrast, vaid vabaduse vajadusest. Nad on otsustanud oma kodumaa maha jätta selleks, et välja pääseda partei ja nõukogude bürokraatia poolt dikteeritud kitsast funktsionaalsest „generalnaja liiniast' kunstis ja jõuda oludesse, kus nende vaimsed pürgimused ja füüsilised võimed saavad rakenduda vabalt. Godunovi hüpe vabadusse on vaimne vajadus, et välja saada vaimsest vanglast. Ja nagu tavaliselt, ärahüppajatega, on suund Nõukogude Liidust läänemaailma, idast kust kerkib kommunistlik päike ja läände, kus see päike loojub, kui tarvitada partei fraseoloogiat.

Godunovi hüpe oli vähem õnnelik eelkäijaist seepärast, et ta ei saanud seda teha koos oma naise, balleriina Ludmilla Vlasov'aga, kes ühel või teisel põhjusel sattus Moskva lennukile Kennedy lennuväljal. Esialgselt oli teadmata, kas Vlasova oleks soovinud üldse hüppesse minna. Siit algabki selle inimpaari draama teine vaatus, sest nõukogude võimud ei võimaldanud USA võime lennukile, et Vlasovalt otsevastust tema soovide kohta saada. Sest mis juhtunuks siis, kui USA võimud oleks Vlasovalt saanud hüppeks jaatava vastuse ja immigratsioonivõimud USA-s oleks ta politseivõimuga lennukilt maha võtnud?

Meid huvitab vähem Vlasova vastus, kui asjaolu, et nõukogude võimude käitumine tema suhtes näitab vabale maailmale, et ei Vlasova ega ükski teine nõukogude kodanik ei ole oma otsustes vaba, vaid on vaimse indiviidi asemel vaid nõukogude riigi omand. Nõukogude võimud on teadlikud, et senikaua kui Vlasova asub nõukogude lennukis ja on nõukogude võimude käsutuses, ei ole tal julgust oma tegelikke soove avaldada ega usaldust, et tema soove respekteeritakse ja ta oma mehe juurde maale lastakse.

Lääne ajakirjandust huvitavad Vlasova ema kirjalikud sekkumised ja kojukutsed põhjalikes detailides. Samuti Vlasovi ema süüdistused USA valitsuse ebahumaansuses tema tütre kinnipidamises tema enda vastuse ootel. Ometi tohiks selge olla, et Vlasova ema viibib Nõukogude Liidus ja tema tõelised arvamused jäävad siinpool teadmata. Tema kirjalikud sekkumised saavad olla vaid oma võimude diktaadi kohased. Seega ei oma nad faktilist tähtsust. Otsustavaks jääb ainult Vlasova enda seisukohad vabal USA pinnal ja väljaspool nõukogude ametnike võimupiire.

Avalikkusele tohiks olla selge, et USA-l ei ole ühtegi huvi Vlasovat siin kinni pidada, isegi siis kui tema mees sellist soovi avaldaks. Kui Vlasova teatab, et ta soovib Nõukogude Liitu tagasi minna, siis lastakse seda ka vabalt sündida ja kogu nõukogude lennukitäis inimesi võib oma teekonda Moskvasse alustada.

Vahejuhtum ja ainult selleks saab seda pidada, on ulatanud mõlemi maa kõrgemate esheloonideni ja on tekitanud palju ärritusi ja vastastikkust pahameelt.

Pretsedendi ainsaks positiivseks tulemuseks saab olla ainult asjaolu, et ta iseloomustab inimlike õiguste puudumist Nõukogude Liidus üheltpoolt ja inimlike õiguste kaitsmise püüdlusi USA-s ja mujal vabas maailmas. Vahe ei ole suurem kui on vahe öö ja päeva vahel. Kuigi päike tõuseb idast, valitseb Nõukogude Liidus inimõiguste osas pilkane pimedus ja öine lootusetus. Ja kuigi päike loojub läänes, siis on ka lääne öö valgem kui nõukogude igapäev ja seda päise päeva ajal. Vlasova on nüüd tagasi Moskvas. Kuid endiselt jääb lahtiseks küsimus: kas läks ta sinna tagasi tõeliselt omal soovil; või puudus tal lihtsalt närv, et oma mehega USA-sse jääda?

V.

KAASMAALASED

Laenu vajaduse korral kasutage TORONTO EESTI ÜHISPANGA madalaid laenuintressimäärasid.

HÜPOTEEKLAENUD ..... 11¼% aastas
Intressid arvestatakse veerandaasta viisi laenud on lahtised

PERSONAALLAENUD ..... 12% aastas

Personaallaenud on laenuvõtja surma ja jäädava töövõimetuse puhul kindlustatud $10,000.00 ulatuses.

ÜHENDUSES ON JÕUD

AKTUAALSEL TEEMAL

KRAHV MOUNTBATTENI MÕRV OLI ALATU TEGU

Inglismaal osutatakse suurt tähelepanu kuninganna Elizabethi lähema sugulase krahv E. Mountbatteni ,tema tütre Patricia perekonnaliikmete mõrvamisele ja haavamisele. Samal ajal Carlingford Lochis, Põhja-Iirimaal 18-ne Inglise sõduri surmamisele peidetud pommiga ja Brüsselis lõhkepommi asetamisel Briti sõjaväe orkestri kontserdi ajal näitelava alla, mille läbi 7 orkestri liiget said haavata.

Inglismaal leinatakse kõikidest lugupeetud Briti suurt sõjameest, krahv Mountbattenit, kes oli Teise Maailmasõja ajal Kauge-Idas vägede ülemjuhatajaks. Hiljem viimaseks India asekuningaks ja ta kandis Burma krahvi tiitlit. Peetakse jahti suurele terrorijõugule ja Inglise kuningakoja liikmed peavad alluma rangetele julgeoleku reeglitele.

Krahv Earl Mountbattenil oli paar miili Põhja-Iirimaa piirist Victoria loss, kus ta koos oma tütre Patricia perekonnaga viibis puhkusel. Tema kaitseks olid määratud kaks politseinikku, kuid need ei otsinud läbi enne merele minekut krahvi mootorpaati, ja kui perekond oli asunud paati, siis toimus plahvatus, mis purustas paadi täielikult. 79-aastane krahv E. Montbatten, tema 14 aastane tütrepoeg Nicholas ja paadi juht said silmapilkselt surma. Krahvi tütre ämm, 82 aastane dowager leedi suri hiljem haavadesse, kuna tema tütar Patricia ja selle mees lord Brabourne, nende poeg Timothy said raskesti haavata. Kohalikud elanikud nägid kahte tuukri riietuses meest sama päeva hommikul paadi lähedal toimetamas. Anonüümne isik teatas, et tegemist on Põhja-Iirimaa salajase armee, IRA terroriaktiga.

18 Inglise sõduri surmamist peidetud pommiga ja 5 sõduri haavamist peetakse suuremaks sellesarnaseks terroriaktiks Põhja-Iirimaal Carlingford Loughis. Eriti tugevajõuline maamiin oli asetatud õlgedega täidetud autokeresse. Viimase kümne aasta jooksul ei ole ühekorraga niipalju inglise sõdureid saanud surma. Kui kohale ruttasid sanitaarautod ja helikopterid haavatuid sõdureid ära viima, siis lõhkes teine pomm, mis oli peidetud mahajäetud talumajasse. Selle pommi läbi sai surma kol. ltn. David Blair, kes oli kõige kõrgemas aukraadis inglise ohvitser, kes sai surma IRA terroristide tegevuse läbi.

Kui evakueerimise tööd olid käigus avati üle Iiri piiri tüli sõduritele ja evakueerijatele, kusjuures tulevahetusel sai surma üks eraisik, kes jäi poolte tulevahetusel kahe tulistava grupi vahele.

Kolmas vahejuhtum, mida peetakse ka IRA terroristide terroriaktis, juhtus Brüsselis, kus Edinburghi rügemendi sõjaväe orkester andis kontserdi. Orkestri näitelava alla avalikul platsil oli asetatud tugevajõuline pomm, mis lõhkes just enne kontserdi algust, kusjuures 7 orkestri liiget said haavata. See pomm oleks nõudnud veel palju rohkem ohvreid, kuid liikluse ummiku tõttu ei olnud kõik orkestri liikmed veel jõudnud kohale.

Inglismaal osutatakse suurt tähelepanu neile terroriaktidele. Eriti vapustav on, et IRA terroristid on valinud oma terrori aktide toimetamisel ohvreiks Inglise kuningakoja liikmed.

Rahvusvaheline terrorism on viimasel ajal ju üha suurenenud ja seda toetavad isegi kirikuringkonnad, kes saadavad abi Aafrika lõunapoolses osas opereerivatele Moskvast juhitud mustadele terroristidele. Kuid kommunistlikkude terroristide kõrval opereerivad nüüd rahvuslikud terroristide grupid, nagu Palestiina terroristide organisatsioon, kes taotleb iseseisvat Palestiina riiki. Iraanis on võimul uus moslemite revolutsiooniline terrorisüsteem, mis kasutab ka avalikku terrorit oma vastaste ja kurdide vähemusrahva vastu.

Põhja-Iirimaal võitlevad omavahel kaks usulistel alustel rivaliseerivat gruppi. Protestante on seal palju rohkem ja katoliiklased Iirimaalt sooritavad Põhja-Iirimaal terroriakte, millest aastate jooksul juba üle 2000-de inimese on saanud surma. Põhja-Iirimaal viibib inglise sõjavägi, et kaitsta protestante terroriaktide vastu. IRA-l arvatakse olevat üle 2000-de salajase treenitud terroristi, kelle käsutuses on suured rahasummad, mille panevad kokku peamiselt USA-s jõukaks läinud iirlased. Küsimus on raskesti lahendatav, sest Inglise demokraatia juures keeldutakse terroristide vastu võtmast kasutusele rangeid abinõusid. Pealegi opereerivad nad Iirimaalt ja Iiri valitsus ei võta nende vastu ette vajalikke abinõusid.

Inglise valitsus pidas peaminister Thatcheri juhatusel erakorralise koosoleku ja peaminister teatas, et võetakse kasutusele kõik abinõud, et terroristid saaks avastatud ja viidud kohtu ette. Samal ajal võeti kasutusele kõige rangemad abinõud, et kindlustada kuninganna ja kuningliku perekonnaliikmete julgeolekut.

Krahv Earl Mountbatten oli üks lugupeetumaid kuningakoja liikmeid, kes oli inglaste seas väga populaarne. Ta oli Teise Maailmasõja ajal Kauge-Ida sõjavägede ülemjuhataja, viimane India asekuningas ja kandis oma teenete eest Burma krahvi auväärset tiitlit. Tema mõrvamist võib võrrelda omal ajal Rootsi krahvi Volke Bernatotte mõrvaga juutide organisatsiooni poolt, Palestiinas.

AJK

USKLIKE TAGAKIUSAMINE EESTIS SÜVENEB

Nagu okupeeritud Eestist välja jõudnud teated kõnelevad, tekitab KGB meestele muret usklike ja kirklike organisatsioonide tegevus ja võrdlemisi intensiivne usuelu Eestis. Nõukogude Eesti usuasjade volinik, asetäitja Kaljo Oja on käesoleva aasta algul ühel kõnelusel hoobelnud, et küll kord usk hääbub, kuigi praegu mõneti vahutab. Et vabakogudustele kuuluvas Oleviste kirikus harrastatakse intensiivselt vaimulikku muusikat, seda on K. Oja nimetanud moevirvenduseks, mis tema arvates peagi langeb tagasi. Usuasjade järele valvaja on aga olnud väga häiritud jõululaupäeva massilisest pühitsemisest eriti noorsoo poolt.

Usuasjades ja üldse ideoloogilistes küsimustes ülekuulajaks ja surveavaldajaks on okupeeritud Eestis saanud kurikuulsaks KGB major Valdur Timusk. Sellel mehel oli möödunud aasta lõpul pikem „vestlus", mis on tegelikult ülekuulamine, evangeeliumi-kristlaste ilmaliku tegelase dr. Haljand Uuemõisaga. Sellel „vestlusel" püüdis major Timusk mõju avaldada, et evangeeliumi-kristlased lepiksid praeguse olukorraga ega peaks ühendust Helsingi kokkuleppe grupi inimestega. Ülekuulamistel on dr. H. Uuemõisa eriti pikemalt küsitletud Oleviste kiriku noorte kohta — kes on kes, kes mida teeb, kes võtab välismaalasi vastu. H. Uuemõis on tunnistanud, et tema võtab avalikult välismaalasi vastu, kuid jälgib hoolega, et keegi midagi riigivastast ei tee.

Ülekuulamisele major Timuski juurde

kutsuti ka Oleviste noorte muusikajuht Tarmo Vardja. Major Timusk on teda ähvardanud selle pärast, et Vardja elab ühes kohas ja on sissekirjutatud teises kohas. Peapõhjuseks aga olnud T. Vardja huvi Oleviste torni tipu vastu, mis on KGB pealtkuulamiskeskuse ja sõjaväeantennide kasutuses. Ka uuriti, mis sidemed on Oleviste kirikus loonud vangistuses viibiv S. Soldatov ja milline on tema mõju koguduses. On võimalik, et võimud tunnevad juba muret S. Soldatovi vanglast vabanemise puhuks ja on asunud juba tegema preventiivettevalmistusi. Teisel ülekuulamisel võeti Vardjalt ära magnetofon.

Major Timusk on ka avaldanud imestust, et Oleviste kirikus jutlustab Joel Dahl. J. Dahl on sõja ajal Moskvas Rootsi saatkonna külastamise pärast mõistetud 8 aastaks vangi. Möödunud aastal jätkus jaht J. Dahli ülekuulamisele toomiseks. Dahl pidas vastu üle kolme aasta, keeldudes ilma kirjaliku kutseta ülekuulamisele minemast. Siis said võimud teada, et J. Dahl, kes on juba pensionär, levitab vaimulikku kirjandust — ajaloolist ülevaadet, mida ta kogu aeg kirjutab. Üks kogudusevanem, kes oli KGB surve all, ei pidanud vastu ja andis J. Dahli käsikirja major Timuski kätte. See olnud rõõmus, et nüüd peab Dahl siiski julgeolekusse tulema. Ja J. Dahl pidigi minema ebaseaduslikule ülekuulamisele. Ta ei räägi sellest midagi ja on murtud inimene.

Mõistatuslikuks isikuks

on Eestis usklike ringkonda kuuluv Peeter Kallis, kes omal ajal organiseeris usklike ja rahvuslaste vahelisi kokkupuuteid, olles usklikuks inimeseks demokraatide hulgas. Pärast Eesti Demokraatliku Liikumise inimeste kinnivõtmist 1974. a. algasid P. Kallise ülekuulamised. Neid on olnud palju kordi. Nüüd on P. Kallis major Timuskiga heas vahekorras ja kardetakse kokkupuutumist temaga.

Usu pärast tagakiusamist on kannatanud arsiteaduskonna üliõpilane Mare Liiger, näitleja Ellen Liigeri tütar. Major Timusk on teda korduvalt hurjutanud. Möödunud suvel M. Liiger abiellus ühe Tartu üliõpilasega. Oma töökohal ta paljundas hommikuti enne töö algust vaimulikku kirjandust. See avastati varsti, kohale tuli major Timusk ja noor üliõpilane seati valiku ette — kas töötate koos KGB-ga või lähete vangilaagrisse, kaugele oma noorest mehest. Mare L. algul nagu nõustus koostööga, kuid on pikapeale shokist kosunud. Ta on jäänud usu juurde ja käib palvemajas laulmas, kuigi major Timusk teda jälitab.

Vaimuliku kirjanduse peale peetakse endiselt jahti. Hilleste baptisti koguduse vanem Enn Tuulik Hiiumaalt otsiti möödunud suvel läbi Tallinna lennuväljal ja temalt võeti ära piibel. Piibel saadi tagasi alles sügisel pärast mitmekordseid nõudmisi. Noortelt on vaimulikku kirjandust ära võetud töö juures, lennujaamades pagasi läbivaatusel ja mujal.

Niisugune on olukord „usuvabaduse" alal okupeeritud Eestis.

Nädalakroonika

(Algus esiküljel)

ja Teise Maailmasõja alguse 40-da aastapäeva, 1. sept. puhul ja leidis, et Läänеriigid olid põhiliselt süüdi Teise Maailmasõja algamises. Pravda süüdistas, et Teise Maailmasõja algamises oli kõige suurem süüdlane USA, sellepärast USA ja teised kapitalistlikud riigid vajaks õpetust ja karistamist selle eest. USA, Prantsusmaa ja Inglismaa nägid heameelega, et Hitler rünnanuks N. Liitu. See asjaolu, et Hitler ründas teisi kapitalistlikke riike oli J. Stalini osav poliitika. Läänеriigid keeldusid liitumast Moskvaga Hitleri vastaseks liiduks, mille tulemuseks oli mitte kallaletungi pakt Moskva ja Berliini vahel 1939 aastal. Sellest, et J. Stalin ja Hitler jagasid omavahel huvipiirkondi ja et N. Liit sai omale Balti riigid, osa Poolast, Rumeeniast ja Soomest Ribbentrop-Molotov lepinguga, ei räägi „Pravda" sõnagi.

Kariibimere saartel möllas möödunud nädalal eriti tugev hurrikaan David, mis ulatas Miamisse. Torm tegi saartel tohutu suuri kahjusid. Lainetus oli **eriti tugev. Paljud saared evakueeriti ja inimesed koguti koolimajadesse ja teistesse kõrgemal asetsevatesse ja tugevamatesse majadesse.**

Khomeini revolutsiooniline moslemite valitsus surus veriselt maha kurdide ülestõusu. Sadu kurde hukati metsikul viisil lohistades autode järel läbi tänavate. Kuid kurdide juhid märgivad, et nende vastupanu kestab.

Hiina uue rezhiimi ajal, pärast 30-t aastast vaheaega, trükiti Hiinamaal esimene Piibli-raamat. Hiina keeles trükiti nii vana, kui ka uus testament ja protestandiusulised on saanud suuremaid õigusi usulise tegevuse elustamiseks.

Maailmaruumi sõiduk Pioneer 11 lähenes möödunud laupäeval Saturnile 1,768,422 miili kaugusele ning saatis sellest kaugest taevakehast väga selgeid ja huvitavaid pilte.

Välisminister Flora MacDonald saatis Jugoslaavia valitsusele noodi, milles nõuti, et J. Tito valitsus kiirendaks jugoslaavlasest Edmontoni koolimaja koristaja Jakov Bakice vabastamist, keda süüdistati oma kodumaa külastamisele sõjakuritegudes, kuid kelle kohus Jugoslaavias mõistis õigeks. Prokurör kaebas aga edasi ja J. Bakic viibib vangistuses Jugoslaavias.

Pärast admiral Earl Mountbatteni ja tema mitme perekonnaliikme mõrvamist, mille pärast vangistati kaks IRA liiget, on olukord Põhja-Iirimaal ja Iiri piiril muutunud pinevaks. Iiri sõjaväge asetati piirile. Jaht veel kahele mõrvarile kestab.

USA president J. Carteri peatakse nüüd loomapiinajaks. Puhkusel olles ta lõi mitu korda mõlaga paadi lähedal tiigis ujuvat jänest, pidades jänest maoks. Nõutakse presidendi kohtu alla andmist loomapiinamise pärast.

LUGEJA KIRJUTAB

„Meie Elu" avaldab meelsasti oma lugejate mõtteavaldusi — ka neid mis ei ühtu ajalehe seisukohtadega. Palume kirjutada kokkuvõtlikult ja lisada oma nimi ja aadress. Toimetus jätab endale õiguse lugejate kirju redigeerida ja ühendada ning mittesobivuse korral jätta avaldamata.

Esto peakomitee õiendab

Lgp. „MEIE ELU" toimetaja!

Teie lugupeetud lehes number 30 ilmus H. Kivi allkirjaga kirjutus. See sisaldab ebatäpseid andmeid ja on vastuolus varem teie lehes esinenud kirjutisega signatuur — elna poolt 5. juulil nr. 27.

ESTO-80 peakomitee rõhutab, et signatuur — elna poolt antud andmed hotellide suhtes on täiesti korrektsed ja tõsioludele vastavad. Ainus viga, mis esineb, puudub hotell „Domuse" kaugust tsentrumist — seal seisab, et sõiduaeg hotellist peajaama kesklinnas on 17 minutit, tegelikult võtab see ainult 7 minutit.

H. Kivi kirjutises, on „need ööbimise võimalused siiski ainult sobivad nooremale generatsioonile, kuna 5—10 minutiline jalutuskäik rootsi mõistes meie kesk- ja vanemapõlve autodega harjunud inimesele võtab vähemalt 4 korda enam aega, nagu allakirjutanu ise veendus".

Tegelikult „Domuse" hotell asub 100 meetrit allmaaraudtee jaamast, hotell „Oden" asub ainult teiselpool tänavat jaamast ja hotell „Frescati" asub 5—10 minutit jalutuskäigu kaugusel allmaaraudtee jaamast.

H. Kivi leiab, et „peatuskoht peaks asuma tsentrumis, kust igale poole pääseb võimalikult hõlpsalt ja kiirelt". Põhjakotkalennu toimkonna poolt kinnipandud hotellid asuvad moodsas linnaosas, samuti on kesklinn hoopis sirgete tänavatega ja sinna tulevad kõik allmaaraudtee rongid. Hr. Kivi poolt valitud hotell „Malmen" asub küll vanemas linnaosas, kuid peajaama on samuti kaks vahepeatust nagu hotell „Oden'il". Hotell „Malmen" on korralik turisthotell, põhjuseks miks seda kinni ei pandud oli ainult see, et seda hotelli kasutab vene Intourist Nõukogude Liidust tulevatele reisigruppidele.

Stokholmi kaugused pole suured nagu näiteks seda on vahemaad Torontos või Baltimores. Kui elatakse väljaspool kesklinna on seega tähtis just allmaaraudtee lähedus ja seda nõuet täidavad nii Põhjakotka reisitoimkonna kui ka hr. H. Kivi hotellid.

Odavamad söögikohad asuvad peamiselt kesklinnas ja ka paremate restoranide juures. Ainult, et süüa tuleb kindlal lantshi ajal, mil restoranidel on odavamad einehinnad n.n. päevatoitudele (seega mitte a la carte). Lantsh on rikkalik, hea kvaliteediga ja on valida mitme roa vahel, ning ka hind on korrektne — elna artiklis.

Muuseas tahaksime veel toonitada, et inflatsiooni tõttu pole praegusel ajal enam Rootsi Euroopa kalleimaks maaks, vaid vastupidi, see on tänapäeval Põhja- ja Keskeuroopa odavaimaks maaks.

Esto-80 Peakomitee

Henry Kissingeri kriitika

Endine R. Nixoni välisminister H. Kissinger seletas sümpoosionil tänapäeva NATO kaitsepoliitikast, et läänеriigide kaitsepoliitika on täielikult pankrotis. Ta kritiseeris eriti praegust sõjalist kaitsevõimet. Ta märkis muuseas, et USA valmistas aatompomme ja hävitavad relvad, kuid on kaotanud täielikult võistluse N. Liidule, mis on nüüd sõjaliselt tugevam NATO-st. Tasakaalu taastamiseks relvastuse alal on vajalik, et NATO oma relvastust suurendaks. On vajalik suurendada taktilisi aatomrelvi ja konventsionaalseid jõude.

N. Liit ehitab sõjajõude selleks, et hävitada USA aatomrelvi ja teisi sõjajõude. NATO ja USA ehitab ainult selliseid relvi, et hävitada teiste rahvaste inimjõude. Ta soovitas ka Euroopa riikidel suurendada oma sõjalisi eelarveid. USA ei ole enam varsti võimeline andma Soveti ootamatule aatomrünnakule vastulööki. SALT II loovutati N. Liidule ilma midagi vastu saamata neutroonpommi valmistamise õigus.

Teised lehed

Ikestatud rahvaste koostöö

„Sõdalane" toob oma augusti numbris artikli „Eesti tulevik oleneb ikestatud rahvaste koostööst", mille viimases osas on kirjutatud „Ikestatud rahvaste iseseisvuse taastamist ... ei tule vaadelda kui nende rahvaste ülimat eesmärki. See on uue ajastu algus, kus tuleb kiiretsi läbi teha kõik see, milleks Lääne-Euroopa rahvad on kulutanud viimased aastakümned. Kui seda ei tehta, siis võib N. Liidu varemetel tekkida kaos ja omavahelised sõjad kommunismi ikkest vabanenud rahvaste vahel. Selle ärahoidmiseks tuleb ikestatud rahvaste vabadusvõitlejatel ... arendada koostööd teiste rahvaste vabadusvõitluslike organisatsioonidega ning selgitada alused, millele tuleks rajada ikestatud rahvaste koostöö pärast vabanemist kommunistliku diktatuuri haardest. Ühise arusaamise kujundamine on eriti oluline rahvaste vahel, kus rahvuslikud ja ajaloolised piirjooned on vaieldavad ning ebakindlad. See tõstab esile küsimuste kompleksi rahvuslikult, kultuuriliselt majanduslikult ja sotsiaalselt alalt, milleks võitlejate ühingutel vaevalt leidub vajalisi eksperte. Neid tuleb leida noorema generatsiooni teadlaste seast ja lasta teaduslikult töötada läbi kõik probleemid, mille ees võivad seista ikestatud rahvad pärast N. Liidu alt vabanemist. Neid (teadlasi) tuleks tõmmata kaasa tegevusele vabadusvõitluslikul alal ja oluliste küsimuste selgitamiseks määrata eriline tasu, mis tuleks koguda võitlejate ühingutel. See oleks eesti rahva otsene panus selleks, et pärast N. Liitu kujuneks vabade rahvaste koostöö Lääne- ja Mustamere vahel."

11 aastat tagasi

Nõukogude Liidu tankid lõpetasid Praha kevade

„Prahha kevade" nimetuse all on tuntud Aleksander Bubceki valitsuse aeg Tshehhoslovakkias. See valitsus võimaldas kodanikele suuremat mõtte- ja tegevusvabadust sellisel määral, et rahvas hakkas tundma end vabana kui kevadel. Nõukogude Liit luges seda vabadust ohtlikuks kommunistlikule korrale ja likvideeris selle sõjalise interventsiooni teel 11 aastat tagasi.

20. aug. 1968. Varssavi pakti riikide sõjalised jõud, poolemiljonilises koosseisus ründasid Tshehhoslovakkiat kolmest küljest ega andnud vähematki võimalust vastupanu avaldamiseks. Mõne tunni pärast olid „vabastajad" Prahas, Dubceki valitsus kukutatud ja range kommunistlik kord taastatud kogu maal. Hulk vabadustarmastavaid tsehhosolvakke põgenes siiski läändе.

Ametlikult teatati selle invasiooni kohta Moskvast, et see teostus Tshehhoslovakkia kommunistliku partei presiidiumi ja valitsuse kutsel. See teade oli vale, sest mõni tund varem teatas Praha radio, kommunistliku partei presiidiumi ja Tshehhoslovakkia valitsuse ülesandel, et N. Liidu ja Varssavi Pakti riikide sõjalised jõud on ületanud Tshehhoslovakkia riigi piirid ilma teadmata ja valitsuse nõusolekuta. Ühtlasi deklareeriti see rahvusvaheliste õigusnormide rängaks rikkumiseks.

Sõjaline interventsioon Tshehhoslovakkiasse oli sisuliselt ühe Varssavi Pakti riigi ründamine teiste Varssavi pakti riikide poolt ja näitab, et kommunistlikus blokis isegi omavahel liidus olevad riigid ei ole kindlad oma liitlaste rünnakute vastu. Tuletame meelde vaid Eestiga sõlmitud vastastikuse abistamise ja sõpruslepingu murdmist N. Liidu poolt 1940. a. Eesti okupeeriti ning inkorporeeriti N. Liitu. Tshehhoslovakkias taastati range kommunistlik kord ja 100.000-de meheline armee jäeti seda korda valvama.

Sõjaline interventsioon Tshehhoslovakkiasse paljastas Varssavi pakti riikide suure sisemise nõrkuse. Seal on tõsised lahkarvamised ja lõhed.

A. Nõmmik

Austraalia kiri

SUGUPÕLV VINKA-VONKALIST EESTLUST LÕUNARISTI ALL

Austraalia eestlaskonna nädalaleht „Meie Kodu" tähistas oma 30 aastast tegevust traditsioonilise pressiballiga. Sel puhul Austraalia Eesti Seltside Liidu esimees R. Kalamäe kriipsutas alla olulist tähtsust mida omab emakeelne kirjasõna meie rahvusliku tegevuse hoidmisel ja arendamisel, mis korra peab viima Eesti vabaduse taastamisele. Pea ja vastutav toimetaja Tiiu Kroll-Simmul tõi esile möödunud aasta raskusi, mis mõneks ajaks peatasid M. K. regulaarse ilmumise ja avaldas lootust, et need on nüüd ületatud. Ühtlasi toonitas millise tähtsuse omab ajaleht meie organisatsioonide tegevuses ja selle ilme edasi andmisel. Paraku pole võimalik mitte kõikide soovisid rahuldada ja ajalehe tegijal tuleb alati kibedaid sõnu kuulata. Kuid hoolimata kõigest sellest elu käib ja läheb edasi.

Kahtlemata ajaleht „Meie Kodu" mitmete toimetajate ennastsalgava töö tagajärjel on suutnud hoida isikupäralise laadiga vinka-vonkalist (pragmaatilist) rahvusliku joont. Õigemini võiks ehk seda võrrelda olukorraga kus jalutul on tulnud juhtida pimedat, kes sageli ei kuule samuti, ning on raskusi arusaamisega. Eriti oli see nii Austraalia jõudmise algpäevil, kus n.n. uus-austraallane pidi ainult asuma lihtsamale käsitööle, ning marksism ja kommunism olid süütud akadeemilised ajaviitmised. Nende vastaseid peeti tagakiusamise all kannatajaiks, või paremal juhul tegelasteks kes kandsid õlal laastu. (Chip on the shoulder). Alati valmis tüli norimiseks, kes laastu tahtis maha pühkida.

Silmapaistvhim rahvusliku vaimuga toimetaja oli kirjanik Peeter Lindsaar, kes pidas õigeks kohapealsete eesti seltside ja orgide tegevuse elustamise. Selleks asus erilehekülgi kohapealse tegevuse ergutamiseks välja andma. Samm leidis aga kibeda hukkamõistmise ja siis ajalehe toimetamiselt eemaldamise, sest oli aeg, mil rahvuslike orgide kestvus ja tegevus pidi ainult mõne aastaga piiratud olema.

Ka oli kord pikem ajajärk, kus M. K. tunti „Meie Kolhoosi" nime all, kuna alatihti olid kolhoositeated sees. Korra isegi ulatudes ühes numbris 15-ni. Kuna Austraalia ametühingud on pea erandita vägagi vasakpoolsed, siis kindlasti ka kõigil sellel oli oma menu. (Vastavate ringide man). Kurvem oli aga, et noored kaotasid tolleaegses väiklases olukorras huvi eestluse vastu. Üliõpilastegevus jäi peagu seisma. Kadus huvi emakeelse kirjasõna vastu, millest praegugi pole veel üle saadud. Kuid nähtavasti oli see ka omaette siht, kuigi samal ajal Keskvalitsuse eestvõttel assimileerimise poliitika asendus integreerimisegá s.o. võrdsuse ja käe ulatamise näol. Siinjuures võttes vastu n.n. kahekeelsuse printsiibi s.o. emakeel ja siis inglise keel. Madalpunkt oli 1963, mil oli kavatsus Sydney Eesti seltsi likvideerimine vastava komisjoni moodustamise näol, mis siiski lõpuks tagasi võeti.

Alates sellest madalpunktist on edaspidine 16 aastat toimunud mõnevõrdse kasvamise ja isegi nagu uuestisünni näol. Seda küll peamiselt selle generatsiooni kaasa tõmbamise näol, kes Eestist lahkumisel olid veel süülapsed. Mõned nendest on praegu andmas juba oma parima, ning on loota, et Austraalia hariduse iseloomuliku Moskva liini kummardamine asendub aegapidi rohkem kriitilisema ilmega. Kuid eks ka meil Eestiski oli samuti, et koolipingil ja sealt tulnuil tundus roosa ja verevam värv nagu koit idataevas. Loota tuleb, et see lapsehaigus kaob 30 aastatesse jõudmisel nii Austraalias kui ka mujal.

Ülaltoodu poliitiline keedukatel kujunes juba ajast, mil peale E. V. loomist Austraalia saabusid Venemaalt ja Siberist teise ja kolmanda põlve kodumaalt sinna ümberasujate lapsed vastava rahvusliku ilmega. Nendele seltsisid edaspidi Austraalia tulijad, kes pidasid E. V. „hallparunite riigiks", või tsaaririigi optandid, kelle tegevuse amplituudile E. V. oli liigagi väike.

Kas sellele põhialusele, nüüdne E. V. hariduse saanute kultuuri ja majanduslik panus on uueks ärkamisajaks meie rahvusliku elu kujundamisel, kui pole enam ametlikke takistusi, vaid sootuks heatahtlik toetamine? See on siiski tulevikumuusika. Praegu on see siiski sordiini all ja õigegi minoorne. Kuid imed on ka rahvusliku elu alal võimalikud. Pidas ju isegi lauluisa Kreutzwald 150 a. tagasi õigeks, et tema sugupõlvega kaob eestlus.

☆

Majandusala imelaps Sir Arvi Parbo jagab õpetust Austraalia majandusele ja ka valitsusele. Igal nädalal on tema pildid ajalehtedes. Nii rekordiline majanduslik paranemine nikli müügi näol (Western Mining Corporation poolt) on tõstnud kasumi 143,9%, raamistatud pealkirjas „Big day for Kalgoorlie". On isegi olnud artikleid, mis on asetanud Sir Arvi kolmandale kohale tuntuimate töösturite seas kõrvutamisel ametiühingute presidendi Bob Hawkega. Kahtlemata on Sir Arvi võimetega eestlasi veel tosinaid üle vaba maailma, nihutades end paari-kolme tosina eestlasest miljonäri hulka mitmel mandril.

☆

Austraalia peaminister Fraser saavutas hiljutisel Lusakas peetud Inglise Commonwealth peaministrite nõupidamisel maailma esirinna poliitikute staatuse vahendades kokkulepet, mis peaks lõpetama Zimbawbes (Rodeesias) käimasoleva kodusõja. Teated selle kohta leidsid kohaliku ajakirjanduse serveerimisel sootuks vastumeelse hinnangu. Hoopis agaramalt ja häälekamalt aga esitati end. USA saadiku Renoulfi seisukohti, et Fraser pidavat palju isiklikke kirju kirjutama president Carter'ile. Viimane ei jaksavat neid lugeda ja siis küsitakse alluvate poolt R. arvamisi. Eestlastel olgu teadmiseks, et sama Renoulf oli Välisministeeriumi juhataja kui toimus Whitlami poolt Balti riikide N. L. osadena de jure tunnustamine. Nüüd mainib Labor, et selle põhjuseks olnud ametnike halb nõuanne. O santa simplicitas!

OLI-ON

Poliitprotsess . . .

(Algus esiküljel)

Teet Papson annab nüüd sisse ka emigreerimispalve oma pruudi juurde ja avalduse N. Liidu kodakondsusest loobumiseks.

Palusime Jüri Lina juhtunut kommenteerida:

„Olen säärasest õigusetusest äärmiselt nördinud. Ja kes poleks! Tean ju, et neid isikuid vaenatakse minu pärast, kuna KGB peab neid minu tuttavaiks.

Olen ennast ikka pidanud kultuuritegelaseks, ajakirjanduslik tegevus on mulle rohkem olnud kõrvalharrastuseks, päris kirjainimeseks ma end mingil juhul ei pea. Nüüd olen aga väga õnnetu, sest mulle tundub, et pean nii igatsetud kultuuritegevuse jätma ka siin Läänes. Ja see on mulle tõesti eriliselt kahetsustväärivasjaolu. Niigi olen viimasel ajal pillanud oma kallist aega nn. poliitilisele tegevusele ajakirjanduses. See on mulle loomupäraselt täiesti võõras, kuid olin ju sunnitud kuidagi vastama minu tuttavate repreeserimisele Nõukogude Eestis. Iga südametunnistusega inimene teeks seda.

Pärast suuri kõhklusi olen teinud otsuse: kui Eesti NSV Ülemkohus ei jäta tühistamata ebaõiglast kohtuotsust, mis ignoreerib ka Nõukogude seadusi, rahvusvahelistest kokkulepetest rääkimata, pühendan kogu oma elu võitlusele Nõukogude totalitaarse rezhiimiga Eestis. Ma ei säästa aega ega vaeva, et kahjustada okupantide huve rahvusvahelises ulatuses, sest minu silmis on kogu see lugu täielikult ebaõigluse sümboliks. Kui aga siiski õiglus võidab ja ülekohtune otsus tühistatakse, loobun otsekohe igasugustes poliitilistes nähtustes osalemisest, kuna need on mitte omased minu loomusele, tekitades minus eetilisi konflikte. Ja alles siis täitub mu unistus — uurida rahulikult ja segamatult kultuuriküsimusi. KGB oli Eestis mind ähvardanud vaimuhaiglas ravida ju isegi sel puhul, et uurisin filmikujundeid ja nende loomingulise tõlgendamise võimalusi. Siin ju säärast ohtu pole!"

FINN HOME BAKERY & DELICATESSEN

281 DANFORTH AVE. — Tel. 463-3331

Soome pagarisaadused — kardemonisaiad, struudelid, soome tordid, küpsised. Lihapirukad.

Soome rukkileib

EUROOPAMAITSELISED JUUSTUD, KALAKONSERVID, DELIKATESSID

Avatud teisip., kolmap., neljap. 9—6, reedel 9—7. Suvekuudel laup. 8.30—2. Esmaspäeval suletud.

Pakid Balti riikidesse ja Venemaale

Meie saadame riide- ja jalanõupakke kuni 19¾ naela netto. Kõik on täielikult kindlustatud. Suur valik kaupu meie äris.

Äri lahtioleku ajad: esmaspäevast—reedeni kl. 9 hom.—kl. 5. p.l. Laupäeval kl. 9 hom.—kl. 5 p.l. KESKNÄDALATEL SULETUD. Pärast kella 5 p.l. kokkuleppel telefoni teel.

BALTIC EXPORTING CO.

482 Roncesvalles Ave., Toronto, Ontario M6R 2N5 — Tel. 531-3098

TALLINNA UUED LINNAOSAD ILMA RAAMATUKAUPLUSTETA

Erilisi raskusi ajakirja „Loomingu" tellimisega

Eestikeelse raamatu saamine okupeeritud Eestis on omaette probleemiks. Nagu selgub ühest olukorda kurvalt iseloomustavast hiljutisest kirjutisest „Sirp ja Vasaras" pealkirja all „Raamatupoest grillbaar?", on Tallinnas praegu küll veerandsada raamatukauplust, harukauplused kaasaarvatud, kuid neist asuvad 15 südalinnas ja teistest mitmed südalinna läheduses; juurdeehitatud suuremad uued linnaosad on aga jäetud vaeselapse ossa.

Nii on üksainus kitsuke raamatukauplus 100.000 elanikuga Mustamäel ja 35.000 elanikuga Õismäel ei ole ühtegi raamatukauplust. Ja ka kiirelt kasvaval Lasnamäel, kus praegu juba elab üle 5000 inimese, ei leidu ühtegi raamatukauplust.

Ka ühel Tallinna kesklinnas asuval raamatupoel on oma probleem. Seal asub Raekoja platsi ja Kinga tänava nurgal ettetellitavate raamatute kauplus. Samas majas on ka restoran „Vana Toomas". Nüüd tahetakse keldrikorral asuvat restorani laiendada ka ülemisele korrale. Tekib küsimus — mis saab siis raamatupoest?

„Kas takseerivad koduperenaiste nõudlikud pilgud seal üksiku kärbse uinutavas suminas kulinaarseid kanakoibi, sülti ja kartulisalatit või silmitsevad meid riiulite sügavikust Sienkiewiczi, Goethe, Hegeli, Capeki, Moriczi portreed?", küsib Trivimi Velliste „Sirbis ja Vasaras". Ja lisab teise küsimuse, et kuigi raamatukauplusele peaks leitama teisi ruume (mida alles otsitakse), jääb õhku rippuma küsimus, kas pooltoored kanakoivad koos võimaliku grillahjuga on ikka parim lahendus nii esinduslikul tänavanurgal?

Olevate raamatukaupluste kohta öeldakse kokkuvõttes, et enamikus raamatupoodides on kitsas. Iseloomustatakse ka olukorda „Lugemisvara" kaupluses, kust on saada peamiselt kaanelist võõrkeelset kirjandust, mis ilmunud kapitalistlikes riikides. Kuid leti ees seisajaile oleks seal teatripikksilma vaja, et riiuleil pilku üle autorite ja tiitlite rivi lasta käia.

RASKUSI „LOOMINGU" TELLIMISEGA

Tegelikku olukorda väärtuslikuma kirjanduse tellimisel iseloomustab aga üks kodumaalt hiljuti saabunud kiri päris süngetes värvides. Erilisi raskusi on kirjandusliku ajakirja „Loomingu" tellimisega, mis oma sisult on loetav. Kuigi „Loomingu" järgi on nõudmine võrdlemisi suur, on ajakirja tiraazhi hiljuti vähendatud 2000 eks. võrra. Paber kulub nähtavasti kõik propagandakirjanduse peale ära. Ühtlasi võimaldatakse nüüd „Loomingut" tellida peamiselt töötajaile asutuste kaudu. Tellimiste vastuvõtmise avamisel minnakse juba kella kahe ajal öösel tänavale järjekorda ning seal on siis möllu palju.

Üksiknumbrite ostjail on aga suuri raskusi kioskidest numbrite saamisega. Vahest tuleb 10 korda käia kioskist küsimas, kas „Loomingu" number on tulnud. Vastus on enamasti: „tulemata". Või on otsas, ja siis tuleb teist kioski otsida, kust ehk ajakirja saab. See on nagu omasugune „hoolitsemine" lugemishimuliste pensionäride eest, et neil aeg mitte igavaks ei läheks, öeldakse kodumaalt saabunud kirjas.

S. A. LINHOLM Ltd. — REALTOR

Tel. 486-7752

Kinnisvara vahendaja Torontos kaasmaalastele teenistuses alates aastast 1954.

Tel. kodus 489-9932

GARDENIA

FLOWERS & GIFTS

362 Danforth Ave., Toronto, Ont. M4K 1N8
Tel. (416) 466-1951
466-1502

MEIE ÄRIS ON SAADAVAL RIKKALIKUS VALIKUS
VALIK LILLI erisündmusteks ja tähtpäevadeks.
Samuti käsitöö kinkeesemeid —
KULLASEPA, MEREVAIGU-, KERAAMIKA-, NAHA ja PUUNIKERDUSE alal.
Kõneldakse eesti, läti ja inglise keelt.

H. KIRIK INSURANCE AGENCY

23 WESTMORE DR.
SUITE 404, REXDALE,
Ont. M9V 3Y7 — Tel. 745-4622

ILMUNUD

Arno Vihalemm

„ÜHE KEELEGA KANNEL"

Riimitud ja riimimata antiluulet 1967—1978.

Hind $6.00.

Postiga tellides lisandub saatekulu.

Müügil „MEIE ELU" talituses

958 Broadview Ave., Toronto, Ont. M4K 2R6

KÕIK IHALDUSVÄÄRSED POSITSIOONID ON VENELASTE KÄES

Baltisakslase jällenägemine Eestiga

GEISLINGEN („Meie Elu" kaastööliselt) — Saksamaal ilmuv baltisakslaste ajakiri „Baltische Briefe" avaldas oma juuli/augustikuu numbris reisimuljeid Eestist Eduard von Maydelli sulest. Kirjutises öeldakse:

„Tulge jälle, ärge unustage meid!" Need sõnad jumalagajätuks Tallinnast kõlavad veel kõrvus. Vana Tallinn, aga siiski nii muutunud. Paljude turistide kõrval — selgesti kuuldavad soomlased, palju venelasi ja sakslasi „DDR"-ist — eestlased, kes räägivad põhimõtteliselt ainult eesti keelt. Tallinna vanad majad on peagu kõik tellingutes ning saavad uue värvi, kahjuks enamasti ainult väljaspoolt. Olümpiaregati ehitustööde tõttu on teed Piritale suletud; Narva maantee ehitatakse välja nelja sõidurajaliseks. Aga ainult ehitatava suurima sadama jaoks, öeldakse Tallinnas. Niguliste kirik jääb veel kauaks suletuks, kuid teised auväärsed Tallinna kirikud on muljetavaldavalt ilusad nagu Tallinna raekodagi, mida ei saa vaadelda seespoolt. Haljasalad on üldiselt hästi säilunud. Neid on osaliselt ka ilustatud, eriti Toompealt vaadatuna.

Ametiasutised, niivõrd kui need veel eestlaste käes, on väga armastusväärsed. Aga nende

eestlaste seljataga seisab politruk range „eiga".

Enamiku eestlaste juures, kelle kodusid sai külastatud, tuleb kõnelustest esile olukorra lootusetus. Kõik ihaldusväärsed positsioonid on venelaste käes. Uute korterite andmisel eelistatakse venelasi. Eestlased elavad ettekujutlematult kokkusurutuina, mille järelduseks on laste vähesus ja kindlasti ka rohke alkoholi tarvitamine.

Kusagil seisavad kolm taksoautot. Juhid istuvad ühes masinas ning jälgivad neile lähenevat turisti. Küsime läbi lahtise akna: „Kuidas siin ka elatakse?" — Vastus tuleb kõhklematult: „Vaeselt." See ei olene rahast, mida üllataval kombel maal rohkesti liikvel, vaid eestlaste tröösti tust seisundist, samuti ka venestamisest, mis kestab küll üle saja aasta. Aga nüüd on mängus rahvuse eksistents.

Läinud aastal oli viljasaak vilets ning sedagi ei saadud koristada, kuna pidevalt sadas, mistõttu suured alad olid veeall. Siis tuli talv väga vara, mis omakorda põhjustas sügiskünni väljalangemise. Sõidul Tartusse võis näha söötis põlde, kiduraid rukki- ja suviviljapõlde, mis põua tõttu käekõrguse juba loonud viljaga. Ainsaks lootuseks tänavu on kartulid. Et see kõik võiks ka teisiti olla, võib selgesti näha majade juures asuvatel eramaalappidel. Hakkab silma ka riiklikes ettevõtetes, et

palju põllumajanduslikke töid sooritatakse veel käsitsi

nagu heinategu ja naeriste harimine. Kogusummas on tööind ja -tulemus, kuivõrd see ei toimu omal maalapil, väga kasin. Kas olümpiaregati ajaks jõutakse kavatsetud maanteed ja parandused vaatamata paljude venelaste kaasabile korda saada, on küsitav. Üks vastandlikkus selle juurde: hotell „Olümpia" oma 28 korrusega ehitatakse soomlaste poolt ning seisab juba toorehitusena. Üks insener, kes oli tegev olümpiaküla ehitamise juures, teadis rääkida, kuidas lühikese aja jooksul tuli puudus agregaatidest. Siis tuli puudus pistikupesadest. Ja nii pidid töölised istuma pika aja tegevuseta.

Alates tänavu 1. juulist tõusid paljud hinnad. Nii näiteks tõusis auto hind 1000-nde rubla võrra. Toiduhinnad hotellides tõusid 46 ja kogu mööbli hind 16 protsenti. Ajakirjanduses ei avaldata välismaade kohta sama hästi kui midagi. Ainult kaks soome saatejaama on kontaktideks läänemaailmaga. Üks isa kaebas, et ta ei saa oma lastega enam nii rääkida nagu ta mõtleb, kuna ta sellega asetaks oma lapsed koolis ja noorteorganisatsioonides raskesse olukorda."

-kk

Õpetajate kursus Sanga-Säbys

STOKHOLM — Eesti Komitee ja Koolide Peavalitsuse ühisel korraldusel toimus tänavune eesti õpetajate ja noortejuhtide kursus 6.—11. augustini Stockholmi lähedal Sånga-Säby kursustehotellis. Kursusest võtt is osa 24 õpetajat, noortejuhti ja lektorit. Kursuse avas Eesti Komitee esimees Heinrich Mark. Kursust juhatas Eesti Komitee Kooli- ja Noortetoimkonna esimees fil.dr. Johan Ungerson.

Kursuse peaaineteks seekord olid eesti keel ja eesti kirjandus, kuid käsitleti ka eesti ajalugu, filosoofiat, loodusteadust, õpiringide tegevust, õpiti eesti laule, laulumänge ja rahvatantsu algeid.

EI MINGIT KOMPROMISSI KOMMUNISTIDEGA

K. Päts — 1918

PONTIAC

PAUL JUTTUS

HOGAN PONTIAC BUICK LTD.

348 Danforth Ave.

Telefon äris: 461-3561

PONTIAC
BUICK
LEMANS
PHOENIX
FIREBIRD
SUNBIRD
CENTURY
ACADIAN
SKYHAWK
G.M.C. Veoautod
Pruugitud autod

Tule, tule tantsi!

Toronto Eesti Rahvatantsijate Rühm „Kungla" alustab oma 31. tegevustaastat kolmap., 12. septembril Toronto Eesti Majas.

Õppetunnid toimuvad igal kolmapäeval. Uutel tantsuhuvilistel palume tulla Eesti Majja 12. sept. kell 6.30 p.l. Endistel tantsijatel palume samuti kohale ilmuda 12. septembril samaks ajaks kui eelmisel aastal. ....Lasterühm alustab tegevust neljapäeval, 20. septembril kell 7.00 p.l. Eesti Majas. Lasterühma on teretulnud kõik noored 8—12 eluaastani. .. ....Informatsiooniks palume helistada: 225-4543, 690-0714, 221-9735.

JUHATUS

„MEIE ELU" asutas Eesti ühiskond ja seisab eesti ühiskonna teenistuses.

Eestlaste ajaleht „MEIE ELU" levib üle kogu maailma, kus asub eestlasi. — Tellige ja lugege „MEIE ELU". — Nõudke „MEIE ELU" proovinumbreid. —

„MEIE ELU" tellimishinnad: Kanadas: 1 a. $24.00, 6 k. $13.00, 3 k. $8.50 USA-sse: 1 a. 26.00, 6 k. $14.00, 3 k. $9.00. Ülemeremaadesse: 1 a. $30.00, 6 k. $16.00, 3 k. $10.00. Kiripostilisa Kanadas: 1 a. $14.50, 6 k. $7.25. Kiri ja lennupostilisa USA-sse: 1 a. $16.50, 6 k. $8.25. Lennupostilisa Ülemeremaadesse: 1 a. $23.50, 6 k. $11.75.

„MEIE ELU" TALITUS
958 Broadview Ave., Toronto, Ont. M4K 2R6, Canada

Tellimiskupong:

Palun saatke minule „Meie Elu" ..... kuuks.

Tellimisraha siinjuures .....
(Tshekiga, panga rahakaardiga, posti rahakaardiga).

Nimi: .....

Postiaadress: .....

Kuupäev .....

.....
(Allkiri)

IRMA KÜLA KIRIK HÄVINEMAS

Enne käesoleva sajandi vahetust rändas Eestimaalt (sel ajal Vene tsaaririigi kubermang) „uude ilma" Ameerikasse õnne otsima suguvendi eestlasi. Üks suurem selleaegne keskus tekkis Irma küla näol Wisconsinis. Uusasukad ei unustanud oma esiisade usku. Eestlaste esimene pastor Ameerikas Rebane hoolitses ka usulise teenimise eest, õhutades oma kiriku ehitamisele, millega Irma küla eestlased ka hakkama said. Kiriku hoone hoiti korras ja püsis kuni tulid 1949/50 aastatel eesti põgenikud Saksamaalt. Suuremas uustulnukate keskuses Chicagos sai teatavaks kiriku olemasolu ja oldi huvitatud sellest. Kahjuks suur kaugus — 400 miili — oli takistav kiriku külastamiseks ja kasutamiseks Chicago eestlaste poolt. Kaugusest hoolimata korraldati siiski väljasõite Irma küla ja jumalateenistusi pidas Irma kirikus Chicago eesti koguduse õpetaja Walter Viks. Viksi surma järele jäi asi soiku.

Uuesti elustas sidemed Irma küla eestlastega omaaegne Põhja-Illinoisi Eestlaste Koondise esimees August Parts. Tema ja abiliste organiseerimisel oli 6. septembril 1959. a. Irma külla eestlaste väljasõit. Jumalateenistuse pidas vanas kirikus õpetaja Helmut Piir. Nende ridade kirjutaja palvel selleaegne Chicago Eesti Võitlejate Ühingu juhatuse liige ja väljasõidust osavõtja Woldemar Ruus kirjutas retkest meeleoluka andmeterohke ülevaate, mis nüüd, 20 aastat hiljem pakub huvi seoses Irma kiriku säilitamise küsimusega.

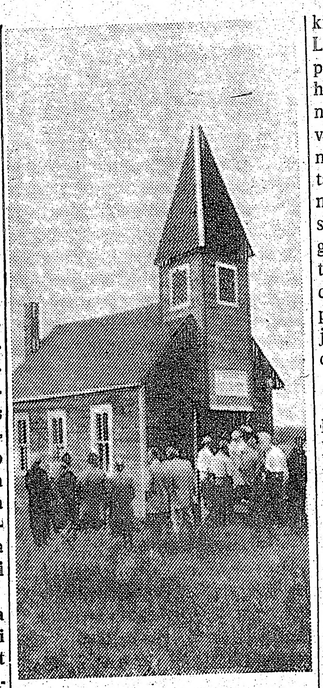

USA-s Wisconsinis, Gleasoni lähistel Irma küla eestlaste poolt ehitatud esimene eesti kirik. Pildil nähtav torni tipus rist ja loetav „Estonian Lutheran Church" ukse kohal. Kiriku ümber osa inimesi, kes ei mahtunud sisse 6. septembril 1959. a. õp. Helmut Piir'i poolt peetud jumalateenistusele.

(Woldemar Ruus'i fotokogust)

Väljasõidu algatajaks oli August Parts, Woodstocki ja Crystal Lake (Illinoisis) eestlaste „Führer". Sealsel rahvusgrupil on ju ka oma ametlik nimetus, kuid mulle see momendil ei meenu. Asja arutlema kutsus Parts Chicago ja ümbruskonna eesti organisatsioonide juhatuste volinikke. Kahjuks ilmusid vaid kaks esindajat. Milwaukee Eesti Seltsi esimees Toomsalu ja Chicago EVÜ-st mina. Esinema pidi Chicago Segakoor, kuid väljasõidu eel loobusid paljud. Mul õnnestus kirjade ja kaugekõnedega aga Minneapolise eestlaskonda seevõrd mõjutada, et nad olukorra päästmiseks ürituse läbiviimisel kaasabi lubasid.

☆

6. septembril (Labor day pikal nädalalõpul) hommikul startisid siis autod Minneapolisest, Milwaukeest, Crystal Lake'st, Woodstockist ja Chicagost. Pühapäeva õhtuks kella 17-meks oli Irma Tavern'i ette kogunenud 40 sõidukit, tuues külalisteks üle 150-ne inimese. Täpselt kell 17.00 hakkas liikuma pikk autode kolonn Gleasoni eesti kiriku suunas. Mitu miili tuli liikuda/sõita metsarikkal maastikul. Üksteisest kaugel asuvad talud, rohked kasealud ning äsja loetud Ain Kalmus'e romaan „Hingemaa", kus kirjeldatud siinsete eesti asunike elu, — kõik see tekitas minigi meeldiva tunde, nagu saanuks külastada mõnda paika kaugel kodumaal.

Kolonni alge kaob aeglaselt teekäänaku varju. Samaaegselt hakkab kostma kusagilt kaeblik kellahelin. Nõrk, vaibuv, ent ruttav ja kaugele kostev toon. Sääraselt heliseb hädakell, kutsudes abi hukkujaile. Abi aga ei tule, kuigi kogu maailm on appikutset juba ammugi kuulnud. Teekäänaku taga lõpeb mets paremal. Aeglaselt tõusva lagendiku harjal on näha pisikest puukirikut lühikese tornijupiga. Kell taob oma appihüüet nüüd veelgi ruttavamalt.

★

Autod peatuvad teeserval. Varsti on pisike kirik inimestest tulvil. Kõik ei mahu aga sisse. Pooled kokkutulnuist asuvad jutlust kuulama lahtiste akende taha. Kellahelin vaikib, ning kirikust kostab nüüd Luigi Boccherini „Duett in F Minor", mille esitavad noored viiulikunstnikud õekesed Kersti ja Helo Suik'id Milwaukeest. Jumalateenistust kaunistavad Suikid veel teisegi palaga, esitades K. Siloti ja E. Bachi „Duet in G Major". Jutlustab pastor Helmut Piir Minneapolisest. Ta kõneleb palvuse mõjust. „Täie andumusega palvetades täidab Jumal teie soovid..." Minneapolise segakoor, täiendatud lauljatega Chicagost ja Woodstockist, E. Aru juhtimisel, esineb lauluga „Hola Jumal Eestit".

☆

Laul on ammugi lõppenud. Kirikukülalised seisavad aga veel tükk aega vaikides ja noruspäi. Näib, nagu oleksid kirikulised ühendanud oma mõtted sama palvusega, mida esitas koor. Sadade miilide kaugustelt tulid inimesed sellesse eesti asunike vanasse puukirikusse, et ühiselt paluda abi kodumaale. Ei tahaks nagu uskuda, et jääb täitmata see andumusega palvusse põimitud ühine soovmõte! Jumalateenistuse lõppedes taob kell jällegi teatav aeg oma rutulist hädahüüet. Akende taga seisjad trügivad nüüd kirikut seestpoolt vaatlema ning seesolnud pisukest surnuaeda kiriku taga. Kirikuaias on külastajaid rohkelt. Pildistatakse vanu viltuvajunud hauakividega kääpaasemeid ja kuulatakse huviga kohalike elanike jutustusi kalmude kohta. „Siin puhkab vabatahtlik sõjamees..." on kirjutatud ühele viltuvajunud hauakivile. Nimi aga pole enam loetav. Paaril hauakivil on selgesti loetav Kolka'de nimi, — mees ja naine, Ain Kalmuse romaani „Hingemaa" kangelase vend. Hiljuti surnud Jaan Kolka ja ta naine (romaanis nimetatud Aadu Toolamaaks) on aga maetud mujale. Pisike surnuaed on mahajäetud olukorras. Ameerikaniseerunud järeletulijad pole suurt hoolinud kalmude korrastamisest.

☆

Kiriku juurest sõidetakse vennad Pai'de kuuluva järvekese kaldale, kuhu kokku kantud rohkelt kasehalge lõkketule jaoks. Osa kokkutulnuist lahkub kolonnist, otsima öökortereid motelites. Videviku saabudes on nad aga kõik järvekaldal. Süüdatakse kaserjit. Lõkkeõhtu avab Crystal Lake ja Woodstocki rahvusgrupi esimees August Parts, andes ajaloolise ülevaate eestlaste võitlustest iseseisvuse säilitamiseks või saavutamiseks. Suurheitlus ristiriüütlitega, järgnevad ülestõusud, Jüriöö mäss, Mahtra vastuhakk, 1905. a. sündmused, võidurikas Vabadussõda ja raske heitlus Teises Maailmasõjas. Eestlased ei salli võõraid peremehi oma kodumaal ja kõigist neist heitlustest ja vastuhakkudest osavõtjad on pidanud eestluse üldkasulikku ja õiget võitlust. Kõne lõpeb Kalju Lepiku luuletuse „Kisendav Kodumaa" ettekandmisega, mille esitab prl. Malle Pärtel Crystal Lake'st. A. Jaksur Milwaukeest kannab seejärgi ette oma koostatud popurrii eesti luulest ajaloolistel ainetel. Ettekandelise osa lõpunumbrina esitab Minneapolise tantsutrupp rahvatantse: Jamaja labajalg, Tuljak ja Jooksu polka.

Lõkketule äärde on vennad Pai'd üles seadnud ühislaua, pakkudes külalistele kehakinnitust. Lauldi vanu isamaalaule. Tule ümber aga löödi tantsu. Minneapolise pillimehe vanatantsu muusika saatel. Oli tekkinud sõbralik kontakt vanaolijate ja uustulnukate vahel. Järjest tujuküllasemaks muutuvale koosviibimisele tegi järsu lõpu tugev äiksevihm.

Nii Woldemar Ruusi kirjeldas omapärasest ürituset 20 aastat tagasi.

★

Irma külaga on Chicago Eesti Majal omamoodi mälestusside, mis veel nüüdki asjast teadjale meelde tuletab vanaeestlasi seal kaugel Wisconsini sopis. Omaaegne Eesti Maja president Oskar Kookla ja veel teisigi, olid külastajad/suvitajad Irma külas. Hra Kookla seletusel juuris ta noori kasepuid Irma külast vendade Pai'de maa-alalt kaasikust nende abiga. Tõi need Chicagosse, umbes 100 tükki ja istutas need Eesti Maja parki juuresõidu maantee „Estonian Lane" äärde. Tee nimi on osariigi poolt kinnitatud. Umbes 50 kaske hakkasid kasvama. Neist on sirgunud hulga aastate jooksul sihvakad valgetüvelised kased. Need kased on nagu sümboolne side vanaeestlaste talude kaasikust, meelde tuletades neid tänaseni. Pealegi on puud lõpsakad toreda lehestikuga, andes pargile eestipärast sarmi ja ilu, meenutades kodumaa armastatud ja laulides ülistatud valgetüvelisi lemmikpuid. Maanteelt vaadatuna Eesti Maja varsti, puude kasvades ja tihenedes jääb kasealleest varjatuks.

☆

Olaf Tammark'i informatsiooni kohaselt olid kiriku 50. a. juubeli puhul 1964 aastal kohalikud eestlased pühakoja korda seadnud ja värvinud. Sedakord olid seal Kesk-Lääne eestlased pidulikul jumalateenistusel. Löödi kiriku kella ja hiljem oli järve ääres vennad Pai maa-alal lõketuli. See oli viimane jumalateenistus selles kirikus! Kirik püsis enamvähem korras, ehkki teda ei kasutatud, seni, kuni naabruses oleva talu peremees ära kolis ja oma talu maha jättis.

Siis tulid vandaalid ja tegid kirikus metsikut purustustööd. Samuti kasutati kalmistu hauakivisid püssilaskmisel märklaudadeks.

Kohapeal, Merillis ja Irmas, on veel vaid mõned vana-eestlased, kes eranditult on ameerika koguduste liikmed. Irma kiriku all on 2 ja kalmistu all veel 2 aakrit maad, mis kuulub endise koguduse liikmetele. Kinnisvaramaksust on see maa vaba.

Merilli ajalehes ilmus 1978. a. „Foto News Features" all seeriakirjutus 4 osas pealkirjaga „A little church remembered" — ajalooline ülevaade Irma kirikust ja märkmeid mõnest eesti perekonnast pr. Ann Kolka ja Albert Sommi andmetel koos 9 fotoga. 1914. a. tehtud pilt kiriku ees näitab 20 koguduse liiget. 1917. a. tehtud foto aga 39 inimest. Tänapäeva fotod artiklis näitavad sisemist ja välimist rüüstamis- ja lõhkumistööd. Albert Sommi ütles: „We keep the church as a reminder of the Estonian people — that the Estonians were here."

Kiriku korrastamine, restaureerimine maksaks umbes $12.000.—. Kuna valvet seal pole, ning õpetajat ja kogudust ka ei ole, siis on väga tõenäoline, et vandaalid kiriku uuesti lõhuvad.

Mardi

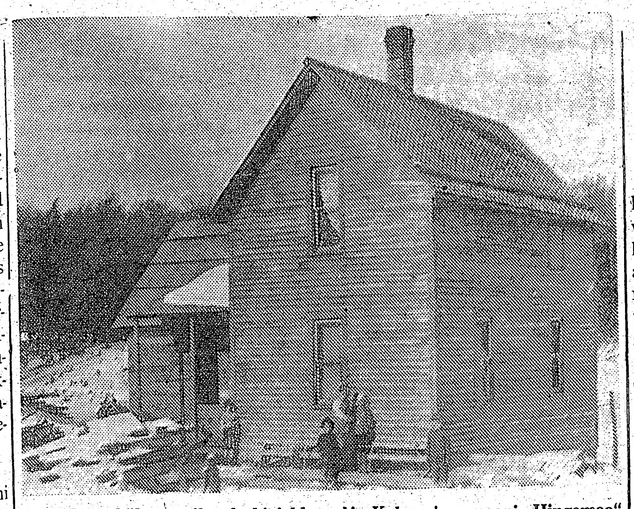

Pildil Irma küla asunike elu kirjeldava Ain Kalmus'e romaani „Hingemaa" arvatava peategelase Jaan Kolka (romaanis Aadu Toolamaa) farmi esialgsed hädahooned Irma külas. (Woldemar Ruusi fotokogust)

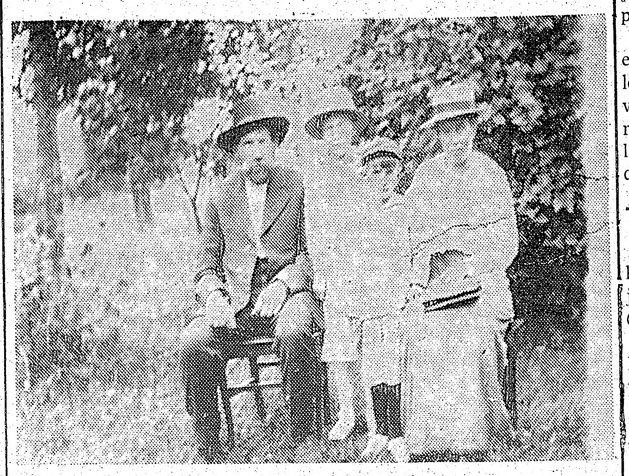

Kirjanik Ain Kalmus'elt ilmus 1948. a. Rootsis „Orto" kirjastusel romaan „Hingemaa", mille tegevustik kajastab eestlaste asunike elu Irma külas USA-s. Pildil olev Jaak Kolka ja pere arvatakse olevat romaani peategelaste algkujud. Romaanis Aadu Toolamaa pere.

(Woldemar Ruusi fotokogust)

Lasteaeg algab

T.E.S. Lasteaias algab õppetöö Eesti Majas 2 korda nädalas käivatele lastele neljapäeval, 20. septembril kell 9:30 e.l. ja laupäeval käivatele lastele 22. septembril kell 9:30 e.l.

Lapsi võetakse vastu 3-aastaselt. On olemas ka eriklass eestikeelt mitte oskajatele, laupäeviti.

Lähemat informatsiooni annavad pr. I. Vaikla tel. 466-2344 ja pr. E. Leivat tel. 787-9422.

T.E.S. Lasteaia Juhatus

T.E.R.R. „Kungla" Toronto suurnäitusel

Mitmekultuurilisuse päeval, 17. augustil võtsid eeskavast osa TERR „Kungla" rahvatantsijad. Esinesid viis tantsupaari Reet Marley juhtimisel ja Allan Liik'i pillisaatel. Rühm esines näituseväljaku uuemas osas Centennial Square'is, Molson Bandstandil. Pealtvaatajate seas oli ka palju eestlasi, kes oma tõhusa aplausiga avaldasid kiitust tantsijatele.

„Kungla" väljasõit

Laupäeval, 25. augustil veetsid „Kungla" rahvatantsijad lõbusa päeva Presquile Point pargis Ontario järve kaldal. Lisaks tantsuõpetusele korraldab rühm oma liikmetele seltskondlikku tegevust. Nii õpivad liikmed üksteist paremini tundma ja samuti ergutab see kõikide tantsurühmade vahelist sõbrutsemist.

Laupäevane päev oli mõeldud täielikult suve nautimiseks. Tegevus hõlmas päevitamist, ujumist, pallimängu ja muud. Rühma juhatus hoolitses tõhusa lõunasöögi eest, mille järele noored jällegi siirdusid randa. Algas rühmadevaheline jalgpalliturniir. Pingerikas mäng kestis kuni kolmandal ja neljandal rühmal oli aeg bussiga tagasi Torontosse sõita.

Esimene ja teine rühm sõitsid pargist lähedalasuvasse perekond Sillart'i tallu. Mõlemal rühmal on sügisel ette näha esinemisreisid. Teine rühm sõidab 22.—23. septembril Baltimore'i ja esimene rühm sõidab 27.—28. oktoobril Bostonissse. Selletõttu varuti pühap., 26. august kavade harjutamiseks. Laupäeva õhtu veedeti kuuma sauna, lohede lennutamise ja lõbusa lõkkeõhtuga. Pühapäeval algas treening Reet Marley ja Toomas Metsala juhtimisel ning Allan Liik'i pillihelide saatel. Õhtupoolikul algas linnasõit teadmisega, et „Kungla" rahvatantsijaid ootab ees põnev sügistegevus.

LÄTTEMÄE 1979...

Taas üks suvi on lõpukorrale jõudmas, ka Montrealis teadagi. Ja post toob kodudesse juba esimesi ringkirju organisatsioonide uuest tegevushooajast. Näib, et pensionäride klubi eriti laiendab oma tegevust. Ometi mu selle veeru tähelepanu oli mõeldud selleks korraks taas noortele ja niisiis allpool mu lubatud „erireportaash Lättemäelt". Kuigi ka selles Montreali ja Toronto ühises perekondlikus laagris oli üsnagi suur osa vanemal põlvkonnal, ometi oli noorte meeleolu see, mis pani Lättemäe jälle korraks rõõmsalt kajama. Ja see on mu selle repordi inspiratsiooniks...

Õieti see on mu kolmas „Lättemäe report" juba ja samal ajal mu kolmas noortelaagri report üldse. Kasvasin omal ajal kodus skaudieast ja laagrituhinast välja viie-kuueteistkümne aastasena ega sattunud hiljem millegi pärast enam ühtegi noortelaagrisse ka mitte lehereporterina, milline elukutse muidu viis mind üsnagi mitmesugustele sündmustele. Kuni nüüd mu oma perekonna juurdekasv meelitas mu Lättemäele kaasa külalisena ülemineval suvel, sidus mu korraga uuesti ülepeakaela laagrimeeleollu ja õhutas nendeks reportaashideks.

Asjane laager oli oma põhilaadilt ja meeleolult see sama kui kaks eelmist. Ei suurlaager ega ka mitte suur ühegi mõõdupuu järele. Vastuoksagi vahest, võrreldes Lättemäe laagritega mõned head aastad tagasi, nagu ma aru saan. Kuid võib-olla seda soojem ja intiimsem niiviisi. Väja arvatud mõned väikesed mõtete ja arusaamiste ristamisi sattumised juhtide ja vanemate hulgas, mis ometi ei puudutanud noori millegi viisil — saatis laagrit silmapaistev hoolitsus. Hoolimata sellest, et nende endi pojad ja tütred on omakorda juba välja kasvanud laagrieast — laagrijuhid ja pere-emad jagasid endid uue põlvkonnaga täiesti jäägitult. Kui ühel ööl üks eriti äge äikseshoog liikus otse üle Lättemäe, laagrijuht kiirustas läbi vihma laagritaresse ja peletas laste ehmatuse ja hirmu minema mõnusa jutuga. Oli ilmne, et noored tundsid end sellises õhkkonnas õnnelikkudena. Nende rõõmus häältekaja kõlas üle Lättemäe päikesetõusust hilisõhtuni. Nende respekt oma juhtide ja nende õpetuste vastu oli loomulik ja sundimatu, nende auväärikus lipuheiskamisel ja langetamisel, nende söögipalved ja tänusõnad pereemadele, nende eesti keelesse süvenemine ja nende õhtupalved olid sundimatud ning siirad. Kõnlemata nende innukusest ja valmisolekust igas laagri ettevõttes ja ürituses. Müstiline soomatk, muistne õine hiieleminek tõrvikutega, külaskäik laagrijuhi suvekodusse kaugemal Laurentian mägedes Slaver järve ääres koos süstaning paadisõiduga sellel järvel, saunaõhtu Leetma saunas Lättemäe all koos külma suplusega saunataguses tiigis olid võib-olla kõige põnevamad juhtumid. Ent samuti kalatiigi laiendamine, võistlused, Lachuti laadal käimine, joonistamis- ja maalimisüritused, nahatööd ja perekonnaõhtud samuti kui kõik vahepealsed mängud olid kõik sedasama. Laagri võistluste tulemused kõlavad järgnevalt:

60 meetri jooks: Poisid alla 8 aasta — Margus Riga (Tonronto) ja Kristjan Puhvel (Montreal) mõlemad 12,0 sek.; Poisid 8—9 aastat — Allan Sutt (Montreal 10,2 sek.; Poisid 10—12 a. — Toomas Puhvel (Montreal) 10,2 sek.; Poisid üle 14 aasta — Mehis Kivilo (Toronto) 9,6 sek.; Tüdrukud 14—16 a. — Juta Metsala (Toronto) 10,2 sek.

200 m. jooks: Poisid alla 8 aasta — Margus Riga (Toronto) 40 sek.; Poisid 8—9 a. Heiki Viita (Montreal) 39,0 sek.; Poisid 10—12 a. — Toomas Puhvel (Montreal) 36,0 sek. Poisid 14—16 a. — Mehis Kivilo (Toronto) 31,2 sek.; Tüdrukud 14—16 a. — Juta Metsala (Toronto) 31,8 sek.

Korvpalli vabavisetes olid parimad vastavalt samadele klassijaotustele: Margus Riga (Toronto), Allan Sutt (Montreal), Mark Piibe (Montreal), Mehis Kivilo (Toronto) ja Juta Metsala (Toronto).

Laskmises: (kõik tagajärjed lamades asendis) — Poisid alla 8 aasta, (toelt) — Margns Riga (Toronto) 99 silma sajas, Kristjan Puhvel (Montreal) 88 silma sajast; poisid 8—12 aastat (toelt) — Allan Sutt (Montreal) 100 silma sajast ja 6 täissüdamikku, Jaan Kukk ja Heiki Viita (mõlemad Montreal) — 97 silma sajast; tüdrukud alla 12 a. (toelt) Karen Smeets (Montreal) ja Pia Metsala (Toronto) 95 silma võimalikust sajast; tüdrukud 14—16 a. (käelt) — Juta Metsala (Toronto) 100 silma võimalikust sajast ja 7 täissüdamikku; poisid üle 16 a. (käelt) — Toomas Altosaar (Montreal) — 100 võimalust sajast ja 8 täissüdamikku; lastevanemate klassis (käelt) — Selma Metsala (Toronto) 100 silma võimalikust sajast 8 täissüdamikuga ja vanavanemate klassis Henn Arvo (Montreal) samuti 100 silma sajast 8 täissüdamikuga.

Laager, mida õnnistas enamas osas erakordselt mõnus ilm, jõudis oma lõpp-punkti traditsioonilise laupäeva-õhtuse lõkkega üheskoos auhindade ja laagri mälestusesemete väljajagamisega. Laagri mälestusesemeteks olid nahkkaantes märkmikud märgitud „Lättemäe 1979 — tarkuseraamat" laagri- ja muude tarkuste ülesse märkimiseks. Nende osalisteks said kõik laagrist osa võtnud noored ja nende pere-emad. Ilmselt need esemed olid noortele eriti südamelähedased, kuna nad nende valmistamisel olid ise koos oma juhtidega kaasa teinud. Lõkkeõhtu ettekannete osas esinesid noored ise, esitades muide oma esimesi rahvatantse, mida nad olid õppinud Selma Metsala juhatusel, ja Mark Teose Lex Soom ja Eduard Leetma rikastasid kava laulude ja Innar Teose akkordeonimuusikaga.

Seekordse laagri üldjuhiks oli Heino Altosaar; Endel Ruberg hoolitses oma tuntud erialade eest, ja Hans Peets aitas kaasa nii, kuidas tema aeg sedapuhku lubas. Mehis Kivilo hoolitses hommikuse võimlemise ja jooksmise korraldamise ning mitmesuguste mängude organiseerimise eest. Pereemadeks olid taas Elsa Peets ja Laine Altosaar ja neid abistasid Haldi Viires, Leida Riga, Maimu Kivilo ja Kersti Puhvel.

Tagasi koju jõudes uudishimutsesin ja küsisin oma tütrepoegade Toomase ja Kristjani käest, kas nad naudivad magamiskoti asemel jälle oma voodites magamist.

„Ei — me magasime põrandal magamiskotis..."

☆

See kõlab nagu jällenägemist tuleval aastal. Sedaenam, et otsekohe pärast selle laagri lõppemist leidsime Montreali Eesti Skaudisõprade Seltsi esimehe Lex Soomi juba laagritaret jälle uuesti korda seadmas ja taret kaminapuude tagavaraga täiendamas...

Henn Arvo

Toronto Eesti Meeskoor 29. tegevusaasta lävel

11. septembril kl. 7.30 õ. tullakse kokku esimeseks harjutuseks ja tutvumisõhtuks eriti uute juurdetulnud lauluvendadega. Eelseisev tegevusaasta kujuneb samuti töörohkeks, nagu oli seda möödunud. Juba 5. oktoobril tähistab T.E.M. oma 29. aasta sünnipäeva perekondliku koosviibimisega, mille korraldamisel aitab kaasa T. E. Meeskoori naisring ka eeskavalises osas.

Traditsiooniline T. E. Meeskoori Aastapäeva ball toimub sel aastal 3. novembril Holiday Innis, Wynford Dr. D. M. Eeskavalises osas esineb hästituntud „Külapoiste" ansambel.

15. detsembril on T. E. Meeskoori ja „Estonia" Orkestri ühine jõulupuu.

T. E. Meeskoori juhatus, eesotsas energilise esimehe Heikki Paaraga, loodab, et kooriliikmed ka eestuleval tegevusaastal endise innuga koori tegevusest osa võtavad, et uusi lauluvendi ühineb kooriga, et viljeleda eesti meeslaulu.

Toronto Eesti Seltsi

korraline peakoosolek peetakse neljapäeval, 20. septembril algusega kell 6.30 p.l. Toronto Eesti Majas.

Seltsi juhatus loodab rohkearvulist eestlaste osavõttu, aga kvoorumi puudumisel peetakse koosolek üks tund hiljem samas kohas.

E. V. Saksalt ilmus genealoogiline uurimus

USA-s ilmus äsja Edg. V. Saksa sulest genealoogiline uurimus „SAXI-SAXA-SAX-SAKS nimikond ja suguselts" koos kultuur- ja ajaloolis-poliitilise järelsõnaga. Eesti genealoogiline literatuur on üldse väga hõre, sisaldades vaid mõnikümmend teost. Uurimus käsitleb Sax-Saksa nimeliste talunike suguseltse Ordu ajast alates, eriti Saksa talu Kambja khk. Tartumaal, andes ühtlasi dokumenteeritud ajaloolise tausta ja olude kirjelduse eesti talunike olukorrast. Paguluses on mainitud uurimus esimeseks, toetudes Riigi Keskarhiivis leiduvatele dokumentidele, 17./18. sajandi Kambja kirikuraamatuile, Riigi keskarhiivis tehtud varemale uurimusele, Poola-Rootsi revisjonidele 1582. a. alates ja dr. P. Johanseni eriuurimusele Saksa nimeliste osas. Töö, mis käsitleb 15-nd sugupõlve on ulatuslikult dokumenteeritud fotokoopiatega. Töö on saadaval ka bibliofiilidele Eesti kirjanduskeskuste kaudu. Dokumentide koopiad on talletatud Tartu College arhiivis Torontos.

„MEIE ELU" 'talituses on müügil kõik paguluses ilmunud ilukirjandus ja suures valikus heliplaadid.

JAAN ALMER KATUSETÖÖD

Teeme uusi ja parandame vanu, samuti suvilate katuseid.

Helistada tel. 699-5295

40 aastat tagasi

HITLER MÜÜS BALTI RIIGID STALINILE

23. augustil ja 28. septembril 1939 sõlmiti Kremlis J. V. Stalini juuresolekul ja Adolf Hitleri volitusel n.n. Ribbentrop-Molotov kokkulepped ja Saksa-Vene sõprusleping, mis jagasid Balti vabariigi ja Poola territooriumi rahvussotsialistliku Saksamaa ja kommunistliku Nõukogude Vene „mõjusfäärideks", s.t. anastamiseks. Nende lepingute ja eriti neile täienduseks koostatud salajaste lisaprotokollide — lepingute sõlmimisest on möödunud 40 aastat.

Järgnev kirjutus püüab neid kurikuulsaid Kremli ja Berliini diktaatorite „tehinguid" ja nende tulemusi, ulatust ja osatähtsust kirjeldada, toetudes usaldusväärsetele allikmaterjalidele, nii nagu need on diplomaatilistes dokumentides jäädvustatud.

2.

Vaatamata liitlaste hoiatustele, Hitler alustas suurte väekoondistega sõda Poola vastu 1. septembril 1939. Kremlis 23. augustil sõlmitud leping venelastega avas selleks uksed, sest Hitler teadis, et Stalini väed ründavad Poolat seljatagant, idast.

Ribbentrop saatis 3. septembril diplomaatilise telegrammi Saksa suursaadikule Moskvas. Selle telegrammi esimene lõige on omapärane: „Very Urgent! Exclusively for Ambassador. Strictly secret! For Chief of Mission or his representative personally. Top secret. To be decoded by himself. Strictest secrery!" (Tõlke inglise keelde, nagu USA allikad kinnitavad.) Järgnevalt Ribbentrop teatas, et ta on veendunud, et nende väed löövad Poola armeed otsustavalt paari nädala jooksul. Esmalt vallutatakse Poola alad, mis 23. augustil Moskvas arvati Saksa „mõjuvõimu sfääri". „Loomulikult, sõjalistel põhjustel, Saksamaa väed tungivad edasi ka Poola aladele, mis kuuluvad Venemaale lubatud mõjuvõimu sfääri." Järgneb käsk, et saadik informeerigu kohe Molotovi ja selgitagu, et Vene väed õigeaegselt ründaks Poola vägesid idast ja vallutaks Venemaale lubatud osa Poola territooriumi.

5. septembril Molotov andis Saksa suursaadikule Kremli vastuse lubadusega, et N. Liidu väed sobival ajal alustavad oma rünnakut Poolasse. Kremlist hoiatati aga üleliigselt kiirustamast, mis võib kahjustada Moskva ja Berliini ühist aktsiooni ja võiks põhjustada üksmeele tekkimist vaenlaste poolel. Olevat arusaadav kui Saksa või N. Liidu väed tungivad üle kokkulepitud demarkatsiooni piiri, kuid see ei tohi vältida kokkulepitud plaani täpset täitmist.

6. septembril Saksa suursaadik Moskvas raporteeris oma Välisministeeriumile, et 23. augustil sõlmitud mittekallaletungi leping on Soveti rahva poolt suure rahuldustunde ja tänulikkusega teatavaks võetud. Kuid äkiline muudatus, aastaid kestnud äge nõukogude propaganda Hitleri ja Saksamaa agressiooni vastu, mis ootamatult on sõpruseks ja liitluseks muutunud, on venelastele väga raskelt arusaadav ja partei agitaatoritel on raskusi, et seda oma rahvale veenvalt selgitada. Kõik saksavastane kirjandus olevat Venemaal müügilt kõrvaldatud. Saksamaa sõda Poola vastu on tekitanud laialdaselt hirmu, et Nõuk. Venemaa tõmmataks ka sõtta ja kui Poola on sõja kaotanud, siis Saksa väed võivad rünnaku pöörata Venemaa vastu.

VENE VIIVITAS

9. septembril Schulenburg telegrafeeris Moskvast Berliini, et talle saabus Molotovi õnnitlus, Saksa valitsusele, peale seda kui Moskvasse saabus teade, et Saksa väed on Warssavi vallutanud.

Samal päeval Ribbentrop telegrafeeris saadikule Moskvas, Kremlisse teatamiseks, et kuna Poola rinne on lagunemas, siis Saksa väed liigvad edasi. On kiiresti vajalik, et Soveti valitsus alustaks sõjalist operatsiooni Poolas, nagu seda augustis oli kokku lepitud. Samal päeval Molotov vastas, et Soveti sõjaline aktsioon Poolas algab paari päeva pärast.

Samal päeval suursaadik Schulenburg raporteeris Berliini, et Punaarmee on teatanud Saksa sõjaväelisele esindajale Moskvas, kindral Köstring'ile, et N. Liit alustab interventsiooni Poolas, mis tähendaks, et Punaarmee läheb poolakatele appi, et Saksamaa kogu Poolat ei saaks vallutada. Suursaadik ühtlasi teatas, et N. Liidus on reserv-väelasi kuni 45 a. vanuseni mobiliseeritud, eriti aga erialade tehnikuid ja arste. Äkitselt olevat kauplustest kadunud põhilised toitained, koolimaju muudetakse haiglateks ja bensiini müük Moskvas on väga kitsendatud.

10. septembril Schulenburg raporteeris, et Nõukogude valitsus on üllatatud („... was taken completely by surprise ...") ootamatult kiirest Saksamaa sõjalisest edust Poolas. Punaarmee olevat arvestanud, et on aega ettevalmistusteks hulga nädalaid, nüüd tuleb seda teha aga paari päevaga. Nad vajavat vähemalt kaks kuni kolm nädalat või rohkemgi oma vägede organiseerimiseks. Üle kolme miljoni mehe olevat mobiliseeritud.

Molotov olevat teatanud, et Kremli „strateegiline" teade oma rahvale olevat, et kuna Poola riik on sõjaliselt kokku varisemas, kiiresti edasitungiva Saksa armee ees, sellepärast olevat vajalik, et N. Liit läheb appi ukrainlastele ja valgevenelastele, kes on ohustatud Saksamaa poolt.

Kremli valitsus tahtis jätta muljet, et nemad ei ole agressorid ja kasutavad siis seda „usutavat" seletust Poola alade vallutamiseks.

SAKSLASTE „TRIKK"

Selle Kremli võimude „ausa maakleri mängu" blokeerimiseks ja ilmselt ka Puna-armee rünnaku alguse kiirendamiseks sakslased kasutasid isemoodi „diplomaatilist trikki". 10. septembri, eelmises kolmes lõigus refereeritud, Saksa suursaadiku telegrammi lõpus on lisatud, et Saksa riikliku teadeteagentuuril DNB lasti avalikult teatada, et kindral-kolonel Brauchitsch'i andmetel ei ole enam vajadust sõjalist tegevust jatkata idarindel. See teade tekitanud arvamise, et Saksamaa ja Poola vahel tehaks kohe vaherahu. Kui Saksamaa sõlmiks Poolaga vaherahu, siis Nõuk. Liit ei saaks alustada „uut sõda", (et neile lubatud Poola-ida-alasid vallutada. See osa telegrammist on kaudses kõneviisis, nagu suursaadiku kirjeldus millise probleemi ees Kremli võimumehed võiks olla.) Saksa suursaadiku telegrammi viimane lause lisab, et ta on (Molotovile) teatanud, et tal puduvad andmed DNB teate kohta ja ta teeb kohe järelpärimise tegeliku olukorra selgitamiseks.

Selle sakslaste „triki" tulemuseks oli, et Puna-armee rünnak Poolasse algas 17. septembril, s.t. üle kahe nädala varem kui Moskvas sooviti.

25. septembril Stalin ja Molotov kutsusid Saksa suursaadiku Kremlisse ja teatasid sellele, et isescisvat Poola riiki (venelaste väljendusel) nagu „kännu-juurikat" veel venelaste poolt vallutamata Poola terrjtooriumile ei tohi lasta tekkida, kahe lepinglase valitsuste vahel edaspidiste tülide vältimiseks. Stalin tegi ettepaneku, et vahepeal sakslaste poolt vallutatud alad venelaste „mõjusfääris", s.o. Lublini ja osaliselt ka Warssavi idapoolse provintsi osa jääks Stalini loal sakslastele kui sakslased vastutasuks annaks kogu Leedu territooriumi Moskva „mõjusfääriks".

Stalin lisas, et kui Saksa valitsus on sellega nõus ja v. Ribbentrop saaks mõne päeva pärast tulla Moskvasse, (Stalin ja Molotov ei julgenud Berliini minna ja Puna-armee kõrgemaid ohvitsere ei usaldatud väljapoole Soveti piire reisidele, J. K.) sellekohast uut lepingut sõlmima, siis Nõuk. Liit saaks kohe asuda Balti riikide „küsimuse" lahendamisele. Stalin oli sellejuures selgelt märkinud, et ta Balti riikidena mõtles Eestit, Lätit ja Leedut. Soome jäi seekord hulka arvamata, kuigi Soome oli 23. augusti lepingus Venemaa „mõjusfääri" määratud.

SOOMEL EESTKOSTJAD

Nagu selgub Briti diplomaatilistest allikatest: „Report on Foreign Affairs", köide 20, lk. 577, oli Soomel mõjukaid eestkostjaid. 11. oktoobril USA suursaadik Moskvas, esitas N. Liidu Ülemnõukogu Presiidiumi esimehe M. Kalinin'ile, (ilmselt kui „riigipealt",) adresseeritud president Rooseveldti isikliku kirja, (mille teksti pole seni avaldatud,) püüdega Soveti valitsejaid mõjustada, et nad Soome osas mõõdukat poliitikat kasutaks. Kalinin'i vastuse teksti ei ole ka seni avaldatud, kuid Briti allikad märgivad, et Kremli vastuses president Rooseveldtile on lubatud, et Soveti ettepanekud ei riku („... infringe ...") Soome riigi iseseisvust.

Ka Skandinaavia riikide valitsused separaatselt olevat samal päeval Kremli poole pöördunud Soome huvide kaitseks.

Nagu selgub hilisematest dokumentidest, oli Saksamaa sõjatööstus eriti huvitatud Soomest saadavate sõjaliselt oluliste mëtallide saamise segamatust jatkumisest. Saksa diplomaadid ja valitsus aitasid osaliselt kaasa, et Soome pääses Balti riikidele osaks saanud „kaitsmisest" imperialistlike võimude, (s.t. Saksamaa, J. K.) vastu. (Sakslased varustasid Soomet Talvesõja ajal ja olid valvel et Põhja-Skandinaavia ei langeks Moskva rüppe.)

KREMLI SURVE EESTI VALITSUSELE

27. septembril Saksa saadik Frohwein ja sõjaväeline esindaja Rössing Eestis said Eesti Vabariigi Kindralstaabi ülemalt teate, et Moskva nõuab Eesti astumist Moskva liitlaseks. Kä olevat Kremlist nõutud Paldiski sadamat ja Eesti saari N. Vene lennubaasidena kasutamiseks. 25. ja 26. septembril olevat Vene sõjalennukid sooritanud hulga seadusevastaseid lende Eesti territooriumi kohal. Eesti Kindralstaap olevat oma kaitseväele andnud käsu Soveti lennukeid mitte tulistada.

Samal päeval, s.o. 27. septembril, Saksa saadik Soomes, Blücher, oli informeerinud Saksa Välisministeeriumi ja see omakorda teatas oma suursaadikule Moskvas, Kremli ültimaatumist Eesti Vabariigi Valitsusele sõjaliste baaside saamiseks Eesti territooriumile. Saadik Blücher kinnitas, et samalaadseid nõudeid on venelased ka Soome valitsusele esitanud, kuid Soome ei kavatse neid täita ja kui vajalik nad astuvad vastu sõjaväega.

Samal kuupäeval Saksa Välisministeerium teatas oma suursaatkonnale Moskvas, et Tallinnast saadud andmetel on Eesti Vabariigi välisminister K. Selter palunud teatada, et Eesti Vabariigi Valitsus Kremlist saabunud kõige tooremate ja kohe järgnevate sõjaliste ähvarduste tõttu on sunnitud astuma sõjalisse liitu (peaks olema lepingusse, J. K.) N. Liiduga.

Samas on lisatud, et venelased esmalt nõudsid Tallinna sadamat Punalaevastiku baasina, kuid ilmselt on valmis nõustuma Paldiski või mõne teise sadamaga Saaremaal. (Tallinna sadamas oli hiljem siiski Punalaevastiku varuladude asukoht.)

Saksa Välisministeeriumi eelnenud dokumentide hulgas on väide, et venelased asuvad baaside kasutamisele vaid sõja puhkemisel. Rahu ajal toimuks vaid baaside ehitamine. (Ilmselt Berliinis puudus Kremli anastuste kava tegelik ulatus.)

Saksa Välisministeeriumi dokumendid märgivad, et eestlaste püüe oli Moskva nõudmisi täita vaid hädavajalikus ulatuses, et ära hoida Soveti sõjalist kallaletungi. Sakslased teadsid, et Eesti valitsus soovis säilitada seni eksisteerinud häid vahekordi Saksamaaga.

J. Käis

(Järgneb)

JOHN E. SOOSAAR, C.A.
Chartered Accountant
Suite 600, 55 University Ave., Toronto, Ontario, M5J 2H7
Tel. 862-7115

ILMUS
TERR „KUNGLA" juubelialbum
KUNGLA 30
Hind $15.00
Postiga tellides lisandub saatekulu.
Sobiv kink nii noorele kui vanale.
Saadaval „Meie Elu" talituses
Eesti Majas, 958 Broadview Ave. Toronto, Ont. M4K 2R6

ROHKEM SUURI VÕITE
MÄNGIGE PROVINCIAL'I LOTERIIL
NÜÜD
MORE BIG PRIZES
5 ERIVÕIMALUST $100,000-le
JÄLGIGE ÜLE PÄIKESE TRÜKITUD NUMBRIT.
See annab teile viis võimalust 100.000 dollari võitmiseks käesoleval kuul kui te ostate pileti.
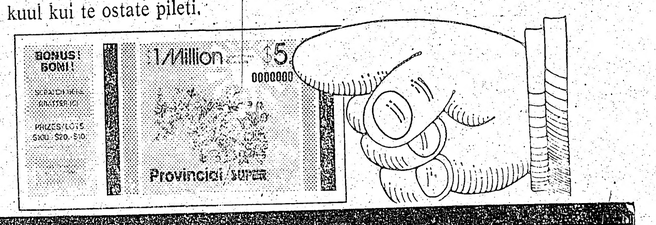

LISAKS 10 võimalust 1 miljoni dollarile ja 1000 dollarit koha peal super-auhinnaks. Koha peal ka 100, 20 ja 10 dollarilised sularahas auhinnad ning tuhandeid tasuta pileteid.
— JÄRGMINE LOOSIMINE —
30. SEPTEMBRIL
The Provincial
A better chance for everyone.
5 dollari eest võite saada miljonäriks!

Toronto Eesti Võitlejate Ühing 1952—1978. a. väljaanne
„VABADUSVÕITLUSE TEEDEL"
Hind $8.00
Postiga tellides lisandub saatekulu.
ja
Eduard Ole
„MONOGRAAFIA"
Hind $35.00, pehmes köites
Postiga tellides lisandub saatekulu.
Müügil „MEIE ELU" talituses
958 Broadview Ave., Toronto, Ont. M4K 2R6

TALLINNA NOORSOOTEATER STOKHOLMIS

Rootsis on varem külalisetendusi andnud kaks teatrit Eestist: „Estonia" balletitrupp ja Nukuteater. Noorsooteater Tallinnast on esimene draamakollektiiv.

Teisipäeval, 21. augustil etendati Rootsi Kuningliku Draamateatri Nybropaviljonis poola dramaturgi Maciej Bordowiczi kahevaatuselist lugu „Non-stop" (tõlge Aleksander Kurtnalt), mis käsitleb passiivset vastupanu kommunistlikule rezhiimile. Dramaturgi arvates on kompromissid valitseva olukorraga vältimatud elu säilitamiseks ja edasiviimiseks. Passiivse vastupanu äärmuslikke vorme on autor kujukalt naeruvääristanud.

Bordowiczi taotlused ei selgu hoopiski lavastusest, mis on laialivalguv ja jätab loo võrdlemisi tihedasse hämarusse. Ilmselt noorel lavastajal Peeter Volkonskil polnudki mingit juhtmõtet pakkuda. Vähemalt kunstiliselt see ei avaldunud. Nõnda jäi kogu lugu üsna segaseks (ebaprofessionaalsuse tunnus!).

Seevastu näitlejad tegid imet. Võluvalt professionaalsed olid nii Eesti-aegse kooliga Lisl Lindau kui ka Silvia Laidla, kes esitasid teksti mitte üksnes usutavalt, vaid ka omapoolsete loominguliste nüanssidega. Eriti hoomatav oli karakternäitleja Lisl Lindau isiksuse koloriitsus, mis on tänapäeva Eesti teatrilavadel üsna harv nähtus, nõnda halliks on pilt vanemate lavajõudude rivist väljalangemisega jäänud. Lisl Lindau on ju suutnud ilmekas olla ka pisiosades. Nii oli ta hästi meeldejääv ka Arvo Kruusemendi viimases filmis „Naine kütab sauna" (esilinastus käesoleva aasta algul), kus ta mõne hetkega oskas kõik olulise edastada. Nüüd oli aga tema ja Silvia Laidla kanda kogu tükk. Ka nooruslik Silvia Laidla püsis kenasti rollis. Ta on esile ulatunud ka Tallinna raadio kuuldemängudes.

Käesolev külastureis oli mõnevõrra isevärki, sest etendusi andis kolmel õhtu (veel näidati Tammsaare-ainelist lugu). Eesti kõige nõrgem teater Maarjamaa kahe tugevama näitleja osavõtul. Nii Lisl Lindau kui ka Silvia Laidla on tulnud Noorsooteatrisse tugevast Tallinna Draamateatrist, et aidata esimesel jalgel püsida, kuna praeguse nõukogude lavakooliga noored teatritegelased on tavaliselt ilmetud ja igavad vaadata.

Sissejuhatavas sõnavõtus lubas Jaak Allik Eestist, et tulevikus võib loota Rootsis näha teisigi kodumaa teatreid. Suurim huvi on kindlasti „Vanemuise" suhtes, kus Jaan Toominga lavastusel on äratanud laialdast tähelepanu.

„Non-stopi" Rootsi toomine oli kahtlemata ühtaegu omamoodi zhestiks VEKSA poolt — mida me kõike võime käsitleda! Ometi see kedagi ei peta. Nii et õhtu kujunes siiski vaid meeldivaks näitlejaloomingust osasaamiseks ...

Kahju, et Jüri Järveti esinemine jäi järjekordse südameataki tõttu ära.

Jüri Lina

Ilmus Jüri Lina raamat UFO-uurimisest

21. juulil ilmus Soomes eestlasest publitsisti Jüri Lina esimene raamat „UFO-uurimisest Nõukogude Liidus", milles on rohkesti sensatsioonilisi andmeid. Mitu peatükki on pühendatud UFO-de uurimisele Eestis, kusjuures põhjalikult kirjeldatakse, kuidas ametivõimud ja KGB on üritanud UFO-uurijate tegevust lõpetada, tembeldades seda ideoloogiliselt kahjulikuks ja poliitiliselt ohtlikuks.

Selgub, et paljudki Eestis toimunud UFO-vaatlused on rahvusvahelisel tasemel. Ka on neid uuritud piinliku täpsusega. Raamatus on avaldatud rohkem kui 30 juhtumit Eestist. Lisaks on teateid Venemaalt, Kesk-Aasiast, Gruusiast, Ukrainast, Leedust, Lätist, Karjalast ja mujalt. Omaette peatüki moodustab UFO-teema kunstis. Teoses on ära trükitud paar eestlasest kunstniku Riho Pauluse vastavateemalist maali. Ka raamatu kaanekujunduse on valmistanud Riho Paulus.

Raamat lõpeb filosoofiliste nägemustega UFO-probleemi suhtes. Rohked illustratsioonid, mis on kõigiti nõutaval tasemel, pärinevad noortelt tartlastelt Annes Hermannilt ja Teet Papsonilt, keda KGB Eestis praegu agaralt taga kiusab.

Raamat on saanud seni häid vastukajasid ...

„Eesti Päevalehes" tõsteti 22. augustil esile teose viimast peatükki „Lõominguline suhtumine UFO-desse ja humanoididesse", millest on pisut vääralt tõlgitud viimased read. Tegelik filosoofilis-loominguline mõte kõlab nõnda:

„Esitatud juhtumite tähendamissõnade ja neis sisalduvate võrdumite lahtimõtestamisega jõudsime ehk paljuski ligemale võimele mõista oma kehastuse saatusekujundeid, mis iga päev ülihuvitavalt, filigraanselt ja eriskummaliselt meie ümber ja meis endis põimuvad, avanevad ning ilmuvad. Nii et ainult loominguline lähenemine nähtustele ja probleemidele avab meile elumüsteeriumi varjatud pooluse, millest kooruvad müstilised tõed moodustavadki algiva reaalse müstika tunnetamiseks. Nii kandume eksistentsi olemuslikkuse müstikaallikatele taas lähemale ..."

Iga uus „MEIE ELU" tellija aitab kaasa sisukamale ajalehele.

Jaan Kitzberg 75-a.

25. augustil sai ajakirjanik, „Postimehe" toimetaja ja „Ameerika Hääle" eestikeelsete saadete end. juhataja Jaan Kitzberg 75-aastaseks. Juubilar on meie tuntud draamameistri August Kitzbergi poeg. Võrsunud kodust, kus vaimne töö ja vaimsed huvid olid esiplaanil on sünnipäevalaps juba oma varakutest eluaastatest vaimuvaraga mitmes keeles kokku puutunud ja oma isalt pärinud nobeda suleosavuse. 1923. a. kevadel lõpetanud H. Treffneri gümnaasiumi ja sügisel astunud Tartu ülikooli õigusteaduskonda, asus ta samal immatrikuleerimise päeval tegevusse „Postimehe" toimetuses välismaa uudiste tõlkijana ning redigeerijana.

Kitzbergile omane erksus aitas tal lühikese aja kestel oma töös orienteeruda ning süveneda nii, et tast peagi kujunes iseseisev välispoliitilise osakonna toimetaja. Temale oli omane algusest peale küsimustesse süvenemine ja võimalikult kõigi pro ja kontra asjaolude arvestamine, mille tõttu artiklid kujunesid igakülgselt ülevaatlikuks. Kui Jaan Lattik oli välisministriks, siis oli ta kord „Postimehe" peatoimetajalt Jaan Tõnissonilt küsinud, kes kirjutab „Postimehes" nii häid artikleid, mida tema huviga lugevat. Tõnisson, kes kiitmisega oli võrdlemisi napisõnaline, ei saanud ometi jätta Kitzbergile ütlemata, et tema artiklid on leidnud kiitust.

Aastad läksid, toimetuse koosseis muutus ja Jaan Kitzbergil tuli asuda toimetuse sekretäri ülesandeid täitma. Siin tuli peale tehnilise töö teinekord ka muudelt aladelt, peamiselt sisepoliitilisest sektorist artikleid kirjutada, milles ta osutus sama kaalukust kui välisküsimusis.

Kui „Postimees" 1935. a. suvel „vaikiva oleku" ajal sisekaitseülema K. Eenpalu poolt sekvestri alla võeti ja Kitzberg vastutavaks peatoimetajaks määrati, siis oli tema nõue, et ta võtab selle koha vastu ainult siis, kui täidetakse kaks tingimust: 1. „Postimehes" ei kirjutata midagi lehe senise suuna vastu ja 2. midagi halvustavat senise peatoimetaja Jaan Tõnissoni kohta. Eenpalu aktsepteeris need juhtmõtted ja töö läks edasi mõningate pahandustega 1938. a. Riigivolikogu valimise ajal, mil Tõnissoni kohta Riikliku Propaganda Talituse poolt inetu insinuatsioon lehte suruti, kuid loodetud tulemusi saavutamata.

Jaan Kitzbergi asudes vastutava peatoimetaja kohale, tuli mul hakata toimetuse sekretäriks, kuni 1940. aasta 21. juunil kohalikud kommunistid lehe üle võtsid. Mind vallandati kui ajakirjanikuks kõlbmatut inimest, sest minu raamatud, mis olid ilmunud iseseisvuse ajal, olid punaste poolt konfiskeeritud ja hävitatud. Kitzberg jäi toimetusse tehnilise tööjõuna, sest punastel oli ajalehetööd tundvatest inimestest puudus.

Kui punaste võim varises 1941. a. suvel ja lõunapoolne Tartu oli eesti omakaitse võimuses, siis saadeti Kitzbergile omakaitse staabist teade, et organiseerigu ajakirjanikke ja pangu „Postimees" ilmuma. Kitzberg tegi seda ja leht hakkas lahingu olukorras võimaluste kohaselt ilmuma. Valmisküljendatud lehekülgede äratõmmetega käis ta kohalejõudnud sakslaste komandantuuris, kus lehte tsenseeriti. Ühel sellisel käigul tulnud komandantuurist üle Toome, sai ta seal vene kahurimürsust rängalt põrutada, et lebas hulga aega meelemärkuseta. Kuid ta toibus mõne tunni järel.

Kui Eesti oli punastest puhastatud ja sakslaste poolt okupeeritud, teatas Eesti vabariigi aegne „Postimehe" juhatuse liige prof. E. Kant, et need, kes punaste ajal toimetuses töötanud, peavad nüüd Saksa SD nõudel toimetusest lahkuma. Üks neist oli Kitzberg. Ta läks kohe saksa SD-sse järele pärima. Seal seletatud, et neil ei ole midagi tema vastu, see on puhtal kujul eesti julgeoleku politsei asi. Kitzberg läks Tallinna ja sai ringhäälingusse päevauudiste toimetaja koha. Kui 1944. aasta 20. aprillil saksa SD tegi massilise eesti haritlaste vangistamise, oli Kitzberg ka nende hulgas. Pärast ülekuulamisi sai ta kahe kuu pärast vabaks ja asus jälle oma endisele töökohale. Sellega koos siirdus ta sügisel suure põgenemise ajal Saksamaale. Kui läänеliitlased Lääne-Saksamaa okupeerisid, oli Kitzberg tegev Briti tsoonis põgenike elu korraldamisel.

Emigreerunud USA-sse, kui siin „Ameerika Hääle" eestikeelsed saated pandi käiku, sai temast nende toimetuse liige ja hiljem vastava osakonna juhataja, kellena ta töötas hulk aastaid. Nii on ta kutselise ajakirjanikuna üle 50 aasta töötanud. Alles mõne aasta eest läks ta pensionile ja elab nüüd Worcester'is, Mass., kus ta lähikonnas töötab ta tütar ülikooli õppejõuna.

Eesti ajakirjanduse patriarh Anton Jürgenstein on ütelnud: kui ajakirjanik täidab oma ülesandeid, siis peab ta alati olema võimeline igasuguseks reageeringuks, olgu suu või sulega. Ükski ootamatus ei tohi teda reast välja lüüa. Jaan Kitzberg on seda olnud sajaprotsendiliselt.

A. Rg

Ostupalavik Tshehhoslovakkias

Ametlike teadete kohaselt on elanikkond Tshehhoslovakkias haaratud paanilisest ostupalavikust. Praha raadio teatas 24. aug., et elanikkond on muutunud oravaiks ja ostab omale talveks kokku naeruväärselt suurel hulgal jahu ja teiste toitainete tagavara.

Kuuldused toitainete vähesusest hakkasid levima 12. juulil, kui Praha raadio teatas, et lõikus sellel aastal on 10% vähem kui eelmisel aastal, tööstustest 40% ei ole täitnud ettenähtud norme ja kauplustes on puudus paljudest tarbekaupadest. Mõni päev hiljem, riikliku plaanikomisjoni liige Vaclav Vertelar seletas, et mitte üksi halb ilmastik ei ole süüdi. Kaassüüdlased on halb töö organiseerimine ja halb töödistsipliin.

Ostupalavikule lisa andis kuuldus, et valitsus tõstab toidu- ja tarbekaupade hindu. See saigi teoks vähe hiljem. Uued hinnad on endistega võrreldes 50% kõrgemad.

Hindade tõusu põhjendatakse osaliselt sellega, et N. Liit tõstis Tshehhoslovakkiale müüdava õli hinda ning vähendas õli hulka. Puuduva osa õli saamiseks Tshehhoslovakkial tuleb pöörduda Araabia riikide poole ja maksta nendele rahvusvahelist hinda välisvaluutas, mida Tshehhoslovakkial ei ole. Tema tööstuskaupadest N. Liit ostab 94% ja maksab oma rahas. Selleks, et saada välisvaluutat tuleb Tshehhoslovakkial hakata tootma parema kvaliteediga kaupa, millest riigid läänes oleks huvitatud. See omakorda nõuab tööstuste moderniseerimist, mis praeguses olukorras on peagu võimatu.

Mark Gayn on arvamisel, et Tshehhoslovakkias tuleb enne kõike läbi viia tööstuslik revolutsioon, vabastada tööstused poliitilistest komissaridest ning anda tööstuste juhatajatele õigus kõvendada töödistsipliini, ajakohastada produktsioon, et see oleks võimeline võistlemiseks välisturul Läänеriikide saadustega ja nõuda, et tööstustele saadetav toormaterjal oleks kõrge kvaliteediga.

Niikaua, kui see ei ole teostatud, elanikkonnal tuleb leppida vähem väärtuslike kaupadega ja tunda nendestki kroonilist puudust.

-k.

Joodikute arv Eestis suureneb

STOKHOLM (M. E.) — Eestis on ametlikult arvel juba rohkem kui 13 000 kroonilist alkohoolikut. Tartus on neid muide tuhat, kuid suurem osa on siiski arvele võtmata. Kõigist mullu sooritatud kuritegudest pandi toime alkoholiuimas 41%, kõneleb ametlik statistika. Tartus on see arv 50% ja Võru rajoonis koguni 51%.

Statistika kõneleb, et ainuüksi Tartus raisati 1977. aastal 219 rubla alkoholile iga eläniku kohta. Keskmine kuupalk okupeeritud Eestis on aga vaid ligi 150 rubla.

Valga Veinitehas vaid toodab kuue sekundiga kasti piiritusveini, mis on kõige kahjulikum ja mida enim juuakse. Aastas villib see tehas iga Eestis elava kodaniku jaoks 28 pudelit veini. Alkoholismi raviks puuduvad seni tõhusad vahendid...

Alkoholi läbimüük aga muudkui suureneb. Inimene otsib vastikult raskes elus kas või ajutistki unustust...

Prantsuse paruni seiklused Beringi väinas

Prantsuse parun Armaud de Rosnay ületas 9 jala pikkuse parvega 65-e miili laiuse Beringi väina kandes ainult märga ülikonda. Vene piiril võttis vene ristleja paruni oma pardale ja viis venepoolsele kaldale. Parunil oli küll kaasas kirjavahetus N. Liidu võimudega oma seiklusest, kuid puudus viisa N. Liitu pääsemiseks. Prantsuse ja USA saatkonnad lahendavad A. de Rosnay küsimust Moskvaga.

Armast

AIDE PRESSI'T

mälestab kurbuses

EESTI KODU PERE

ARSTID

Leo Kann, D.C.
CHIROPRACTOR
Tel.: 489-0562
212 Dinnick Cr.
VASTUVÕTT KOKKULEPPEL

KIRIKLIKKE TEATEID

TORONTO EESTI BAPTISTI KOGUDUS
883 Broadview Ave.
Jutl. Kaljo Raid.
10 Lamport Ave., Apt. 307
Toronto 5, Ont.
M4W 1S6
Tel. 961-8391

„VABADUSE KUULUTUS" RAADIOSAATED IGAL PÜHAPÄEVAL
kl. 3 p.l. WHLD 1270 kc.

Pühapäeval, 9. septembril, kell 11 hom. JUMALATEENISTUS.
Kell 6 õhtul KUULUTUS KOOSOLEK.

TORONTO EELK JAKOBI KOGUDUS
Kirik: Redeemer Lut. Kirik, Bloor & Indian Rd.
Õp. T. Nõmmik
501 Davisville Ave., Toronto M4S 1J2
Tel.: 483-2478

Pühapäeval, 9. septembril, kell 5 p.l. JUMALATEENISTUS.
Järgneb koguduse Täiskogu erakorraline koosolek. Päevakorras jumalateenistuste koha muutmise küsimus.

ÕPETAJA KÕNETUNNID teisipäeviti kl. 6—7.30 õ. kodus, muul ajal vastavalt kokkuleppele.

EESTI EV. LUTERI USU PEETRI KOGUDUS
817 Mt. Pleasant Rd.,
Toronto M4P 2L1
Kiriku telefon 483-5847
Õp. Oskar Puhm
84 Dinnick Cres., Toronto M4N 1L8
telefon 483-4103

JUMALATEENISTUS pühapäeval, 9. septembril kell 11 hommikul.
KALMISTUPÜHA pühapäeval, 9. septembril kell 2 p.l. York kalmistul. Mälestusteenistus toimub kalmistu uues osas. Teenib koguduse õpetaja ja mängib Vaimulik Orkester Inga Korjuse juhatusel.
JUMALATEENISTUS pühapäeval, 16. septembril kell 11 hommikul. Mängib Vaimulik Orkestri trio I. Korjuse juhatusel. Piiblitund kell 10 hommikul.
KOGUDUSE 31. AASTAPÄEVA JUMALATEENISTUS pühapäeval, 23. septembril kell 11 hommikul. Teenivad piiskop Karl Raudsepp ja koguduse õpetaja. Laulab Cantate Domino koor Charles Kipperi juhatusel.

ÕPETAJA KÕNETUNNID teisipäeviti ja neljapäeviti kl. 6—8 õhtul.

EELK TORONTO VANA-ANDRESE KOGUDUS
Vana-Andrese kirik Carltoni ja Jarvise nurgal.
Õp. Andres Taul
17 Frank Cres., Toronto M6G 3K6
Tel. 656-5248, kirikus: 923-5172

Pühapäeval, 9. septembril JUMALATEENISTUS kell 4 p.l. Solist Liina Purje.
Pühapäeval, 16. septembril SURNUAIA PÜHAD, Jumalateenistus Mt. Pleasant kalmistul eestlaste osas kell 3 p.l. York kalmistul vanas osas kell 5 p.l.
Pühapäeval, 23. septembril KODUMAALT LAHKUMISE AASTAPÄEVA JUMALATEENISTUS kell 4 p.l. Jutlustab õpetaja Elmar Pähn.

ÕPETAJA KÕNETUNNID teisipäeval ja neljapäeval kl. 6—8 õ. kiriku käärkambris.

EESTI VABAKOGUDUS TORONTOS
20 Thorncliffe Ave. Tel. 463-6223.
Jutlustaja E. Saraoja
Kirik: 562 Jones Ave. Tel. 461-2077.

Pühapäeval, 9. septembril, kell 11 hom. JUMALATEENISTUS. Kõnelevad A. Ehasoo ja jutlustaja E. Saraoja.

TORONTO EESTI EVANGEELNE KOGUDUS
Stone Church,
45 Davenport Rd.
Pastor Allan Laur
141 Clark Ave. Unit #50
Thornhill, Ontario
L3T 4P4
Tel. 889-8173

Laupäeval, 8. septembril kell 4 p.l. JUMALATEENISTUS Lodu talus — Udora's. Kõneleb A. Laur. Lauluettekandeid.
Pühapäeval, 9. septembril kell 3 p.l. JUMALATEENISTUS. Kõneleb A. Laur. Lauluettekandeid. Issanda surma mälestamine.

PIKA RASKE HAIGUSE JÄRELE LAHKUS MINU KALLIS ABIKAASA

LUCIE JOHANNA ESCHHOLZ
sündinud 22. märtsil 1911 Eestis
surnud 29. augustil 1979 Torontos

mälestab sügavas kurbuses
abikaasa HARALD

ARMAST SUGULAST

LUCIE JOHANNA ESCHHOLZ'I

mälestavad sügavas leinas
ILIA ja FRED ESCHHOLZ

MEIE ARMAST EMA JA VANAEMA

ALIDE ASMUS'T
sündinud 23. jaanuaril 1892 Tartus
surnud 30. augustil 1979 Calgary's

mälestavad leinas
PEETER ja AINO
lapselapsed TIINA ja PEETER

ARMAST TÄDIPOEGA

DR. HEINO RAOTMA'D
sündinud 19. märtsil 1929 Viljandis
surnud 9. augustil 1979 Göteborg'is

mälestavad kurbuses
ALMI METS abikaasaga
BERNHARD LAHT perekonnaga
LUDVIG LAHT perekonnaga

LAHKUS MEIE HEA SÕBER JA NAABER

ERVIN RABADIK

leinavad
HELENE ja VOLDEMAR AVARLAID
HEDVIG ja RUDOLF KORP

Meie keskelt lahkus unustamata armas emakene

LEIDA PONEVICS
Surnud 25. augustil 1979, a. Torontos

leinas mälestavad
TÜTAR, POEG ja ABIKAASA

Armast sugulast

LUCIE JOHANNA ESCHHOLZ'I

mälestavad leinas
KARIN ja DAGMAR ESCHHOLZ
Puhka rahus!

ARMAST ABIKAASAT JA EMA

VELDA JAEK'I

sündinud 31. märtsil 1898
surnud 21. augustil 1979

mälestavad leinas

ABIKAASA
ja
tütar WINNIFRED PÕDER perekonnaga

Jumal Sul ligemal
ihkab mu vaim...

Armast

ERVIN RABADIK'U

mälestab leinas

EESTI KORPORATSIOONIDE LIIT

Meie auväärset

ERVIN RABADIK'U

mälestab sügavas leinas

KORPORATSIOON TEHNOLA

Avaldame südamlikku kaastunnet kallile kooliõele ELSE RABADIKULE Kehtna Kõrgemast Kodumajanduskoolist tema abikaasa

ERVIN RABADIK'U

surma puhul.

LINDA JOASAARE
LEIDA KIILASPEA
OLGA KRAAV
ARMANDA LINNAMÄGI
LINDA TAMMELA
NELLY VOÓRU

Armsat

ERVIN'IT

mälestavad leinas

ABEL ja EVA
MARGUS ja MARGARET
MEERI ja PEETER
TOOMAS ja ELAINE
KARL ja TIANE
HEINO, ERNA ja MERIKE
RAIVO ja ANNE-MARI

Lahkus meie hea sõber

ERVIN RABADIK

mälestavad leinas

FRIDA ja RALF KASPER
KERSTI ja ARTUR GRÖNBERG
HELENE, MEEME ja TÕNU SULTSON

Armast

ERVIN RABADIK'U

mälestavad kurbuses

VERNER, LAINE ja MAI OJA

Head sõpra

ERVIN RABADIK'U

surnud 28. augustil 1979 Torontos

mälestavad kurbuses

META PUHVEL
ERNST ja SALME TIIVEL
HERMAN ja SIINA VIIRMAN

Puhka rahus armas

ERVIN RABADIK

mälestavad leinas

VALVE ja HARALD MANDEL
REET ja LEO KANN

Kallist sõpra ja kaastehnolast

ERVIN RABADIK'U

mälestavad leinas

ILONA KADAI
J. KADAI perekonnaga
T. KADAI perekonnaga
E. KULMAR perekonnaga
T. KULBA perekonnaga

Armast

ALIDE ASMUS'T

mälestab leinas

NOSTRA DOMUSE PERE

Oma armast grannyd

ALIDE ASMUS'T

mälestavad kurbuses

LEIDA ja EIK

Leinas mälestavad

LUCIE ESCHHOLZ'I

neiuna Anton

KAASMAALASED Belwood'ist

Eesti arst valvekorras

8. ja 9. septembril
dr. T. Kuutan 751-6141
15. ja 16. septembril
dr. J. Marley 921-7777
22. ja 23. septembril
dr. R. Pahapill 921-7777
29. ja 30. septembril
dr. A. Mae 493-7231

JURISTID

ENN ALFRED
ADVOKAAT — NOTAR
Toronto Dominion Centre
P.O. Box 326, Room 1002
Royal Trust Tower
Toronto M5K 1K7
King—Bay
Telefon: 869-1777
24-tundi telefonivalve

Andres Olvet, LL.B.
ADVOKAAT — NOTAR
Bigelow, Hendy & Shirer
789 Don Mills, Rd.
Tel. 429-3110, kodus 699-2395

MÜÜGID

Jõekäärul müüa
TALVEKINDEL MAJA.
Lähemat informatsiooni
tel. 889-8131

OPTIKUD

J. RATAS
Optika- ja Kellasepäärl
247 Danforth Ave. Toronto
Telefon 465-6251
PRILLID
parimas kvaliteedis nagu Christian Dior, Rodenstock, Zeiss jne.
Soft contact-lenses.
KELLAD
Omega, Tissot, Bulova, Accutron

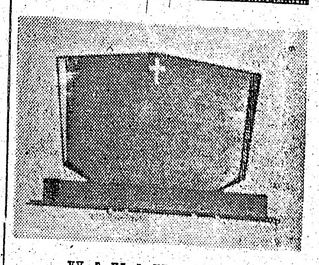

HAUAKIVID
Eesti ettevõte
YONGE MEMORIALS LTD.
2019 Yonge St., Toronto 7
(Davisville & Eglintoni vahel)
487-2147, õhtuti 447-1206
NIGUL VIRRO

„MEIE ELU"
lugejad, ärge unustage oma sõpradele soovitamast
„MEIE ELU"

Murray E. Newbigging
MATUSEMAJA
Aastakümnete kogemus eestlaste teenimiseks. Oskuslik nõuanne ja mõõdukad hinnad.
M. Wayne Hamilton
Funeral Direktor
733 Mount Pleasant Rd.
Helistada tel. 489-8811 ⊙ 489-8002
(lõunapool Eglintoni)

Külastage „MEIE ELU" kus leiate mitmesuguseid sobivaid kinkeesemeid

958 Broadview Ave.
Toronto, Ont. M4K 2R6
Tel. 466-0951
(Eesti Majas, II korral)

EHTEASJU
SKANDINAAVIA
KINKEESEMEID:
LINIKUID, SOHVAPATJU,
PLASTIK-
PÕRANDARIIDEID,
SAUNASEEPE ja TARBEID
KERAAMIKA-VAASE
HELIPLAATE
RAAMATUID (ka lastele)

„Meie Elu" üksiknumbrid on müügil:

TORONTO
POKO'S MEAT PRODUCTS ARIDES: 376 College St.
319 Danforth Ave.
767 Mt. Pleasant Rd.
Rooneeme pagariäris ..... 484 Queen St. W.
Balint Book Store ..... 246 Spadina Ave.
„Meie Elu" talituses ..... 958 Broadview Ave.
Broadview Delicatessen ..... 141 Danforth Ave.
THUNDER BAY
Finnish Book Store ..... 168 S. Algoma St.
SUDBURY
Wolfe's Bookstore ..... 133—135 Durham St. E.

„Meie Elu" hilinenud kättesaamise puhul palume allolev kupong välja lõigata ja täidetult saata „Meie Elu" aadressile.

To: Estonian Publishing Co. Toronto Ltd.
Estonian Weekly „Meie Elu"
958 Broadview Ave.
Toronto, Ont. M4K 2R6

COMPLAINT TO THE POSTMASTER GENERAL OF CANADA

We subscribe to the Estonian Weekly „Meie Elu" — „Our Life"

Subscriber's name .....

Address (please type or print) .....

..... Postal Code .....

Estonian Weekly „Meie Elu" number ....., dated on .....

..... 1979 and mailed one day earlier from Toronto, was delivered by mail to my address on ..... 1979. This is ..... days after posting.

Usually issues of the "Meie Elu" have been delivered in ..... days. Please inquire as to the cause of this delay. We would appreciate more rapid and normal postal service in the future.

Yours truly,

....
(Date of complaint) (Signature)

„LENDAVAD TALDRIKUD" EESTI KOHAL

UFO-uuringud kodumaal

„Lendavate taldrikute" vaatlusi toimub ka Okupeeritud Eestis. Paraku seni ongi suuremat huvi selle nähtuse vastu ilmutanud eestlased, kes asuvad „raudse eesriide" taga. Nad on püüdnud oma uuringutest jutustada Vabas Maailmas. Nii avaldas Soome UFO-ajakiri „Ultra" juba 1975. aasta oktoobrinumbris ufoloog Jüri Lina kirjutise „UFO-uurimisest Eestis", mis on asjalik ülevaade. Hiljem on ilmunud veel mitu lugu ja nüüd kõneldakse koguni eraldi raamatus UFO-dest Eestis.

Juba ajakirjas „Vaimsuse Ideoloogia (avaldati 1933—1940) kirjeldati paar juhtumit, mida võib seostada UFO-dega. 1960. aastatest alates on Nõukogude Eestis avaldatud umbes paarkümmend UFO-artiklit (peamiselt tõlked vene keelest).

„KAS KÜLALISED KOSMOSEST?"

Teenekas eesti ufoloog on endine Eesti Nõukogude Entsüklopeedia vanem teaduslik toimetaja Tunne Kelam, kelle sulest ilmus 1967. aasta lõpus Tartu ajalehes „Edasi" UFO-sari „Kas külalised kosmosest?". Ta on pidanud rohkesti vastavaid loenguid ja kogunud eestlaste kirjeldusi UFO-vaatlustest. Tegelikult ammu enne seda pani Maarjamaal UFO-uurimisele aluse tallinlane Eduard Nurja, kes praegu on pensionär. Viimastel aastatel on UFO-uurijate arv Eestis jõudsasti kasvanud. Kogutud on juba poolteistsada juhtumit, neist kümmekond kuulub eriti haruldaste hulka.

Viimasel ajal pole Eestis UFO-dest midagi kirjutatud. See ei tähenda, nagu oleksid need salapärased taevaobjektid oma tegevuse sealkandis lõpetanud. Lihtsalt — ametiisikutele on säärastest asjadest rääkimine äärmiselt vastumeelne. Ja nii ei lasegi tsensuur läbi ühtki originaalset UFO-kirjutist. Tegelikult kõige paremini iseloomustavad olukorda ühele eesti UFO-uurijale 1975. aasta oktoobri algul ajalehe „Noorte Hääl" toimetuse töötaja Rein Põdra saadetud kirja järgmised read: „Nagu mu vanemad kolleegid siin lehes oskasid öelda, et kõik UFO-laadne olla üldsuse hääletorude jaoks persona non grataks kuulutatud."

Ometi ei paista UFO-d hoolivat, et nad on põlu all ja teadusevastaseks nähtuseks tembeldatud, sest 1975. aastal UFO-de tegevus Nõukogude Eestis intensiivistus. Et juhtumeist on asjahuvilistest uurijail väga raske totalitaarses riigis teada saada (pole ju võimalik ühtki üleskutset avaldada), siis on eestlastest UFO-uurijad oma isamaal ette võtnud mitmeid UFO-retki. Üks säärane toimus 1975. aasta suvel Saaremaal, kus küsitletud inimesed vastasid algul ikka: „Ei, map tiä mitte midagi!" Alles hiljem, kui uurija oma otsustusvõimet ei jätnud ja kodakondsedki asjaosalist julgustama hakkasid, võis kuulda küllaltki hämmastavaid lugusid. Sest ametlik naeruvääristamiskampaania on oma töö ikkagi teinud ja inimene, kes „istub" lausa haruldase juhtumi otsas, ei söenda elamusest rääkida.

Järgnevalt võikski lugejale esitleda mõningaid haruldasemaid juhtumeid Eestist.

„TULUVEDAJA" SAAREMAAL

Praegu Saaremaal Kärla külanõukogus Kogula küla Niidi talus elav Liisi Paju (sünd. 1916) nägi 17—18-aastaselt taevas väga imelikku lendavat asja. Ta ema oli seda hiljem „tuluvedajaks" nimetanud ...

L. P. kodu oli tollal (1933.—1934. aastal) Aula külas Kihla talus. Ühel õhtul, kui päike polnud veel loojunud, pani ta põllul üksi vilja hakki (kaugemal, Tiidu talu põllul töötasid veel kolm tüdrukut). Ilm oli haruldaselt vaikne, taevas selge.

Äkki puhkes tugev tuul — tüdruk nägi, kuidas põlluäärses metsas puude ladvad paindusid. Sauvere küla poolt kuuldus veidrat mürinat ja mühinat, mis muudkui lähenes. Hetk hiljem ilmus mõnisada meetrit eemal asuva Tampsu lehtpuumetsa kohale erepunaselt hõõguv ese. Kui see lähemale jõudis, selgus, et tegemist oli pikerguse, sigarja objektiga. Pikkus oli sel asjandusel ligemale 15 meetrit ning jämedus poolteist meetrit, aga need mõõdud võivad olla üsna ebatäpsed, sest sündmusest on möödas juba 40 aastat. Igatahes oli ese eest jämedam kui tagant, otsad olid ümarad, piirjooned teravad. Samaaegselt UFO helendas ühtlaselt. Objekt jättis järele erkpunase „saba", mille ümber lendasid valjude prahvatustega sädemed, mõnes kohas tihedamalt, teises hõredamalt.

Veider ilmutis sõitis väga aeglaselt Laito või Kiieri taluhoonete kohalt üle põllu, mööbudes hirmunud tüdrukust umbes 100 meetri kauguselt. Ta jätkas lendu üle Veeremäe heinamaametsa (seal kasvasid tollal vaid madalad kased, kadakad ja sarapuud) ning suundus Salme ja Lepiku talu vahelt lauge Padura mäe suunas, mis asub Hakjalast veidi põhjas, lennates seega läänest itta.

Lendu jälgides tundus L. Pajule, nagu veaks see asjandus väga rasket ja ülejõukäivat koormat. Algul, Tampsu metsa kohal, oli tundmatu objekti lennukõrgus umbes 20 meetrit, põllu ja Veeremäe niidu kohal aga vajus ta kohati järsult alla (umbes 7—8 meetrini) ja tõusis seejärel taas endisele kõrgusele. UFO liikumisega kaasnes tugev tuul (mida L. P. selgelt tundis) ning mingi kummaline muutlik heli. Esialgu undas ese nagu vaakumpump, siis mürises, raksus, silises, kõlises, podises, urises, pragises käreda tule sarnaselt — see heli valjenes eriti UFO allavajumisel. Pidevalt kostsid ka sädemete praksud. Heli oli äärmiselt vali, kuid mitte kõrvulukustav. Kui UFO eemaldus, saabus taas endine tuulevaikus, aga häält kuulis L. Paju endiselt.

Kui „tuluvedaja" oli läbinud umbes 2,5 km, vajus ta järsku valju müriaga tiheda Hakjala metsa serva maha. Kostis raginat, puulatvade kohale tõusis helepunane kuma nagu tulekahjul, siis kadus kõik.

Kuna tunnistaja oli tookord äärmiselt kohkunud, ei suuda ta öelda vaatluse kestust, sest see aeg tundus talle hiiglapikk. Hiljem Tiidu talu tüdruku Paula, Alla ja Roosi (kes praegu pole enam elavate kirjas) küsisid Liisilt selle „tuluvedaja" kohta selgitust, sest ka nemad olid seda asjandust näinud. Seletamatuks jääb, miks ei süttinud mets, kuigi tegemist paistis olevat täiesti materiaalse esemega? Mõistatuseks jääb ka tõik, kuidas ta nii aeglasel lennul suutis tekitada sedavõrd tugevat tuult, et see ulatus kaugemale kui 100 meetrit Ja miks ei leidnud hiljem keegi kohast, kuhu ta langes, mingeid märke õnnetusest ega jäänuseid objektist?

„LENDAVATE TALDRIKUTE" LAINE

Eriti palju on teada UFO-vaatlusi Eestist muidugi globaalse „lendavate taldrikute" laine ajast 1966—1968. Mõned uuritud juhtumid on lausa hämmastavad, kuuludes „maailmaklassi".

1968. aasta 19. aprillil jälgis tallinlanna Agnes Ulrich (70) oma toa aknast kell 23.35 äkki nähtavale ilmunud „pesukaussi" või kahte kokkupandud ümmargust tuhatoosi meenutavat objekti. UFO kiirgas erepunast valgust, mis oli kogu majaesise ja tänava üle ujutanud. Objekt liikus tagant poolviltu üle maja ja suundus kirdesse või itta, Kopli pargi ja Paljassaare poole. Võis märgata ülemist ja alumist osa eraldavat vahelüli, mille küljes oli kaks kolmnurgakujulist sarve. Ees asuv „sarv" oli suunatud ülespoole, objekti tagaosas olev sarv oli längus allapoole. Sarvede tipus ja kinnituskohtades põlesid ümmargused eriti erkpunased tuled, mis valgustasidki ümbrust. UFO ise helendas heleroheliselt, kontuurid olid selgelt nähtavad. Ta liikus üsna madalal, hästi sujuvalt, aeglasemalt kui lennuk, ent kiiremini kui tsepeliin (mida vaatleja oli omal ajal jälginud). Heli puudus. Vaatlus võis kesta ligi minuti. Järgmisel päeval jälgis vanainimene huvi pärast lennukeid ja nende tulesid, kuid need olid täiesti erinevad.

KUHU MINNA?

☆ **Laup., 8. sept. ja 9. sept. Vancouveris Abel Lee kunstinäitus Eesti Kodu ruumes kl. 1—9 õ.**

☆ **Reedel, 14. sept. pidu Akadeemilise Kodu korraldusel Tartu College'is.**

☆ **Reedel, 14. sept. ja 15. sept. G. Puccini ooper „La Boheme" Cosmopolitan Opera esituses Avo Kittaski'iga Marcello osas, Ryersoni teatris, 43 Gerrard St. East, algus kl. 8 õ.**

☆ **Laup., 15. sept. ja 16. sept. Lakewoodi Eesti Majas Joann Saarniidu kunstinäitus.**

☆ **Laup., 15. ja 16. sept. Magda Pihla maalide näitus kl. 1—9 õ. 774 Parker Cr., Burlington, Ont.**

☆ **Reedel, 21., 22. ja 23. sept. Baltimore Eesti Majas Joann Saarniidu kunstinäitus.**

☆ **Kuni 28. sept. Abel Lee vitriograafid Northern District Library, 40 Orchardview Blvd.**

KAI KÄÄRID

MAALID MÜÜGI suures valikus.

Helistage ette 225-5595

390 Princess Ave., Willowdale

EESTI ALGKOOLIS ALGAB TÄNAVU ÕPPETÖÖ VAREM

Õppetöö T.E.S. Täienduskoolis algab Eesti Majas, 958 Broadview Ave., esmaspäeval ,10. sept. kell 19.00. Esimene koolipäev ja avaaktus on ühine kõikidele õpilastele. Edaspidi toimub õppetöö esmaspäeva ja teisipäeva õhtuti.

Kooliaasta sujuva alguse huvides palume lastevanemate abi selleks, et esimesel koolipäeval oleksid kohal nii uued kui ka senised õpilased.

Palume kõiki käesoleva teadaande lugejaid kaasa aidata, et see levineks igasse perekonda, kus leidub koolieelisi lapsi.

KOOLIKOMITEE

BILL KUNNAS ütleb:

„Rääkige minuga enne kui hakkate uut autot ostma."

Pruugitud autod — uued autod — veoautod.

Müügid ja rentimine.

BRIAR WOOD

Chevrolet Oldsmobile Ltd.

321 Lakeshore Rd. W. Mississauga

Telefon kontoris: 416-278-3365

kodus: 416-621-5091

Saadaval —

pagarisaadused ja delikatessid, soome kardemonisai, sepik ja rukkileib.

Maitsvad tordid ja muud kohapeal küpsetatud euroopamaitselised pagarisaadused.

Spetsiaal tordid ja sünnipäeva kringlid tellimise peale.

Euroopa delikatessid, konservid, juustud, suitsusingid, suitsuribid ja soolaheeringad. Suitsukalkunid tellimise peale.

HILLSIDE BAKERY

SOOME PAGAR.

2851 LAWRENCE AVE., E. (Brimley). — Tel. 261-2238

Läti äri

Downtown Wools Arts & Crafts

9 Queen St. E. Toronto (Yonge juures) — Tel. 368-5011

Meil on rikkalikus valikus importeeritud lõngu. Sobivad varrastel ja kangastelgedel kudumiseks, põimimiseks, heegeldamiseks, tikkimiseks ja sõlmimiseks (macrame).

SKANDINAAVIAST HUVITAVAID MATERJALE KÄSITÖÖKS MUSTRIGA ★ Kanvaa mitmes värvis ★ SOODSAD HINNAD.

Avatud: esmasp.—kolmap. 9—6, neljap., reedel 9—8, laup. 9.30—4.

Meie teine äri: 674 Broadview Ave. Tor. — Tel. 469-2005, kell 3—5 p.l.

Eesti Sihtkapital Kanadas

Annetused ja testamendi-pärandused on tulumaksuvabad.

Annetaja soovid täidetakse.

EESTI MAJA, 958 Broadview Ave. Toronto, Ont. M4K 2R6

Iga uus „MEIE ELU" tellija aitab kaasa sisukamale ajalehele.

TEADAANNE

EESTI SPORDISELTS KALEV'i LIIKMESKONNALE:

Eesti Spordiselts Kalev'i Revisjonikomisjon omal koosolekul 24. augustil 1979. a. otsustas seltsi põhikirja lõik 6 pt. 4 alusel kokku kutsuda E. S. S. Kalev'i erakorralise peakoosoleku 20. sept. 1979. a. Koosolek toimub Eesti Majas seltskondlikus ruumis algusega kell 7.30 õhtul.

Päevakord:

1. **Koosoleku avamine ja rakendamine.**
2. **Revisjonikomisjoni ettekanne.**
3. **Udora Lastekodu maaalal asuva krundi maksude tasumise ja hooldamise küsimus.**
4. **Põhikirja muutmise küsimus.**
5. **Tegevuse ja majanduse aruanded.**
6. **Valimised põhikirja järele.**
7. **Kalevi Suusaklubile suusatamise keskuse organiseerimise küsimus.**
8. **Koosolekul algatatud küsimused.**
9. **Läbirääkimised.**

Koosolekust saavad võtta osa ainult need liikmed kes on tasunud 1978/79. a. liikmemaksu ja kelledele liikmekaart on väljastatud enne 1. juulit 1979. a. Kuna eelpoolnimetatud erakorraline peakoosolek toimub Revisjonikomisjoni kokkukutsel ning korraldusel, siis sellel koosolekul ei võeta vastu uusi liikmeid ega ka tasumata liikmemakse, sest need toimingud ei kuulu mitte Revisjonikomisjoni pädevusesse.

HARALD RAIGNA

E. S. S. Kalev'i Revisjonikomisjoni Esimees.

MÕTTESÄHVATUSI

Tarkuse eeliseks on see, et võib ennast näidata rumalana. Vastupidine on märksa raskem.

☆

Diktaatorite ainsaks vaevaks on võtta rahvalt mõtlemisvõime.

☆

Vanasti kirjutati hanesulgedega. Tänapäeval kirjutavad mõned haned juba ise.

☆

Kõige suuremad eeldused lollpeaks saamiseks on nendel, kes unustavad küsimise.

☆

Inimene: personan non grata.

☆

Rõövel nõuab raha või elu. Naine nõuab mõlemat.

☆

Kokkuhoidlikkus on suurepärane voorus eriti siis kui esivanemad on elanud ökkuhoidlikult.

☆

Kui olen murdnud sõrmeluu, pole mingiks trööstiks, et keegi teine on murdnud puusaluu.

☆

Kunin, id ja kerjused ei vaja soovituskirju.

☆

Sakslase saatus: seista ametiasutise luugi ees. Sakslase unelm: istuda ametiasutise luugi taga.

☆

Kõik see, mida nimetatakse heaks seltskonnaks, on ainult mosaiik lihvitud karikatuuridest.

☆

Kaks korda kaks on neli, olgugi et kirjaoskamatu väidab, et see on kolm ja kriitiku arvates viis.

☆

Kes õigust jalgadega tallab, ei seisa päris kindlalt oma jalgadel.

☆

Pimedate hulges jääb ka ühesilmaline pimedaks.

☆

Ma usun, et inimesed põlvenevad ahvist. Aga mitte kõik ühest ja samast rassist.

☆

On võimatu ette kujutada, et leiduks naist, kes kuulaks oma armukeselt 1001 ööd ainult muinasjutte.

☆

Mõni kriminaalromaan televisioonis on nii ehtne, et isegi idee on varastatud.

Kogunud NIHITS

E. Naberi veste

MINK KASUKAS

Situatsioon on tegelikult väga vana. Võib-olla, et esimest korda kirja pandud, kui Joosep andis proua Potivarile teatud mõnude mälestuseks oma kuue. Ka alljärgnev lugu pole mingi originaal ja on kirja pandud veelkordselt publiku tungival soovil.

Te teate kõik proua Anpit! Noh, ühel talvel otsustas ta minna Floridasse puhkusele ja nautima soojemat kliimat kui oli kodus magamistoas. Härra jäi muidugi linna, sest ta ütles enesel olevat käigus kibedad sehvid. Sellest see asi algaski.

Proua Anni on kena naisterahvas, sile ja sale igatpidi. Pole siis ime, et ta ühel päeval kokku põrkas hotelli uksel härraga, kel olid hallikad juuksed ja kange dollari lõhn juures. Anni lõhn oli „mysin", ja need kaks lõhna segunesid suurepäraselt. Et edaspidi vältida ustel kokku põrkamist, hakkasid nad käima käsikäes.

Möödusid paljud päikeserikkad päevad ja armurikkad ööd — tuli lahkumise tund! Kui oli vahetatud viimased suudlused ja proua Anni ilusasti paigutatud lennukisse, ulatati talle viimasel minutil kaasa veel üks mahukas pakike. Anni, kuivatanud silmakesest viimased pisarad, avas paki ja sealt väljus — arvake! — mink kasukas. Ligilisatud sedelil seisis — et ei kustuks mälestused ...

Proua Anni istus lennukis, silitas maagilist minki ja ta hing hõljus kõrgel, vähemalt 10 kilomeetrit üle lennuki. Ta mõtles, kui tõsi on see väide — kus on õige armastus, seal hakkavad kellukesed helisema kui hõbedollarid.

Aeg möödus kiirelt ja varsti leidis Anni enese proosalisemas ümbruses ehk kodulinna lennujaamas. Ta ohkas ja astus, mink käevarrel. Kuna ta saabumisest oli teadlik vaid ta usalduslik sõbranna, siis oli viimane ka ainus tervitaja lennujaamas. Oh seda üllatust temale ja uhkust Annile! Kui aga esimene jutuvada oli vaibunud ja aeg liikuda kodu poole, ehmus sõbranna korraga kangeks:

„Anni! Ega sa selle kasukaga või ometi koju minna! Mis sa ütled mehele, kust sa selle said!?"

See oli nagu löök katkisest elektri kontaktist. Annikese jalad läksid nõrgaks. Nad pidid istuma pingile ja laskma sel koledal pildil selguda silmi ees.

„Peame midagi välja mõtlema, mingi lahenduse leidma," ütles sõbranna. „Sa ei või ometi mink kasukat lihtsalt ära visata!"

Annike karjatas selle mõtte juures, mis läks sõbrannale südamesse, eriti kuna ta oli kaalunud võimalust, et võiks ehk tema juures ...

Aga naiste loomuliku kavaluse juures leiti lõpuks siiski lahendus, mis ilusasti läbi arutati ja läbi kaaluti, et mõjuks igati loomulikult ja orgaaniliselt.

Proua Anni võttis kasuka ja panni selle ühte lennujaama pagasikappi. Võttis võtme ja pani selle käekotti. Ütles sõbrannale:

„Hoia põialt!" Astus taksisse ja sõitis koju.

Kodus teostus järjekordne abieluline jällenägemise etendus, kus kumbki pool püüdis meelcheitlikult simuleerida möödunud lahusoleku piinasid ja jällenägemise rõõmusid. Kui oli laabutud vaiksemale pinnale, ütles proua Anni tehtud ükskõiksusega:

„Tead, meheke, mis juhtus! Leidsin lennujaamas maast ühe võtme. Vaatasin, et see on vist küll pagasikapi võti."

„Näita!" ütles meheke.

Anni tõi käekoti, võttis sellest võtme ja ulatas näha.

„See on kindlasti pagasikapi võti. Keegi on selle vist kaotanud," tegi mees loogilise otsustuse.

„Ei tea, mis sellega teha," arutas Anni haigutades. „Küsisin järele leiukohast, niisugust võtme kaotamist polnud keegi registreerinud."

„Huvitav oleks näha, mis seal kapis on," mainis härra.

„Kas tead!" simuleeris Anni mõttesähvatust. „Sa mine õige vaata, mis seal on. Kui on midagi väärtuslikku, too koju, kui ei ole — viska minema!"

Nii! Nüüd oli osavasti sepitsetud kombinatsioon käiku lastud. Annike jäi südame põksudes ootama loodetud arengut — ja oma mink kasukat.

Härra sõitis lennujaama, otsis ülesse vastava kapi ja avas selle võtmega. Kapis oli (muidugi) Annikese kasukas. Härra ei tahtnud uskuda oma silmi — keeras kasukat siia ja sinna, aga mink, mis mink. Vaatas siis ehmunult ringi, võttis kasuka kaenla alla ja lahkus kiiresti kapi juurest. Läks siis baari juurde ja tellis doppelt viski. Hakkas mõtlema, mis kasukaga teha.

Aga seal polnudki ju palju mõtelda! Härrale meenus, et ta oli oma pisikesele Lillikesele ammu lubanud mink kasuka. Ja nüüd oli saabunud sobiv juhus ja ootamata võimalus, eriti äsja möödunud õnnepäevade tähistamiseks see lubadus realiseerida.

Kerge südamega astus ta autosse ja kihutas oma pisikese Lillikese kaisutustesse, mis tõeliselt väärisid mink kasukat.

Proua Anni ootas kodus meest, südamega, mis ikka rahutumaks muutus. Kuid siis lõpuks kuuldus auto põrinat. Annike ruttas uksele vastu.

Aga härra astus ükskõikse näoga tuppa, väike pakike kaenlas.

„Mis juhtus? Mis sa leidsid?" ärritus Annike.

„Oh, ei suuremat!" vastas mees, „ainult karp shokoladi!" Ja avas kaenlas oleva karbi ning pakkus Annile:

„Võta üks!"

Aga Annikese süda oli jäänud seisma ja ta langes elutult sohvale.

NALJAD

Hambaarst patsiendile:

„Pean teid narkoosi alla panema, enne kui hambajuure välja tõmban."

Patsient võtab tengelpunga ning hakkab raha lugema. Seepeale hambaarst:

„Teil pole vaja ette maksta."

„Ega ma seda tahagi. Loen ainult enne oma raha üle kui mind narkoosi alla panete."

☆

Üks hull praalib:

„Ma tõmbasin eile raudteed alt."

„Kuidas sa tegid?" küsib teine. „Sõitsid pingi all või?"

„Ma ostsin pileti, aga kõndisin selle jaamavahe jalgsi."

☆

Kohtuvad kaks pühapäevakütti. Üks küsib:

„Kas trehvasid täna ka kedagi?"

„Aga muidugi!"

„Miks su seljakott tühi on?"

„Metsavaht ei mahtunud sisse."

☆

Vanatüdruk sissemurdjale korteris:

„Astuge lähemale! Ma lasen muidu."

☆

„Mida kingib shvaab oma naisele pulmapäeva puhul?"

„Uue täidise õhumadratsile."

☆

„On selles linnas ka suuri mehi sündinud?" küsib turist reisijuhilt.

„Ei ole. Siin linnas sünnib ainult väikseid lapsi."

„MEIE ELU" TALITUSES TORONTO EESTI MAJAS MÜÜGIL

WINTARIO ($1.00)
THE PROVINCIAL (5.00)
LOTO CANADA ($10.00)
LOTERIIPILETID.

Noor raamatupidaja ülemusele:

„Härra direktor. Ma paluksin palgakõrgendust."

„Mis põhjusel?"

„Abiellusin."

„Meie firma ei vastuta õnnetuste eest, mis juhtuvad väljaspool käitist."

☆

Telefonikõne loomaarstile:

„Täna tuleb mu naine vana kassiga teie juurde. Andke talle vägev süst, et ta valudeta sureb." Seepeale küsib loomaarst:

„Väga meeleldi. Aga kas teie kass oskab üksi koju tagasi tulla?"

☆

„Mu mees on lausa võimatu," kurdab pahur abielunaine.

„Kuidas nii?" küsib psühholoog.

„Iga kord kui meil tüli on ning ähvardan ema juurde tagasi minna, tellib ta kohe takso."

☆

„Mu mees on viimasel ajal väga hajameelne," kurdab proua Kubujuss.

„Kuidas see avaldub?" uudishimutseb naabrinaine.

„Täna hommikul pani ta mulle 100 dollarit öökapile ja ütles: „Kallim, meie peame tegema väikse pausi. Mu naisel on nähtavasti hais ninas."